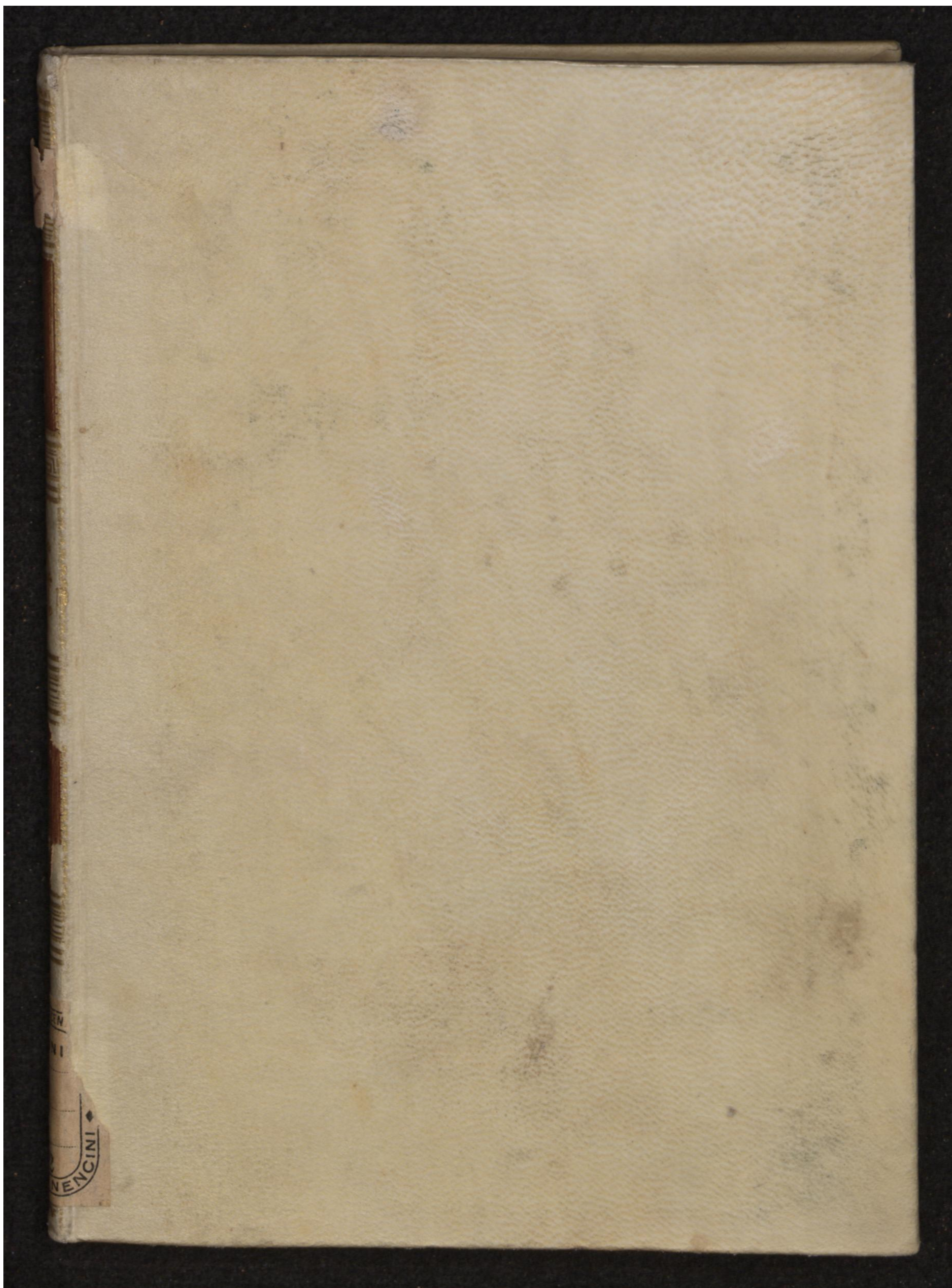

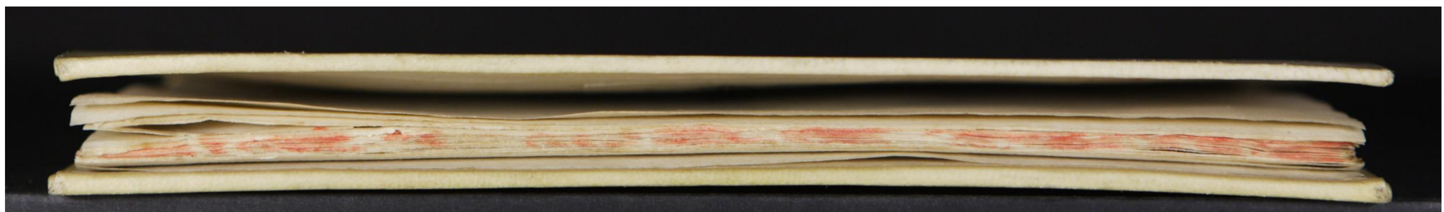

LONGINUS GRAECE
ALDUS 1555
ALDINE
I
5
52

26 –

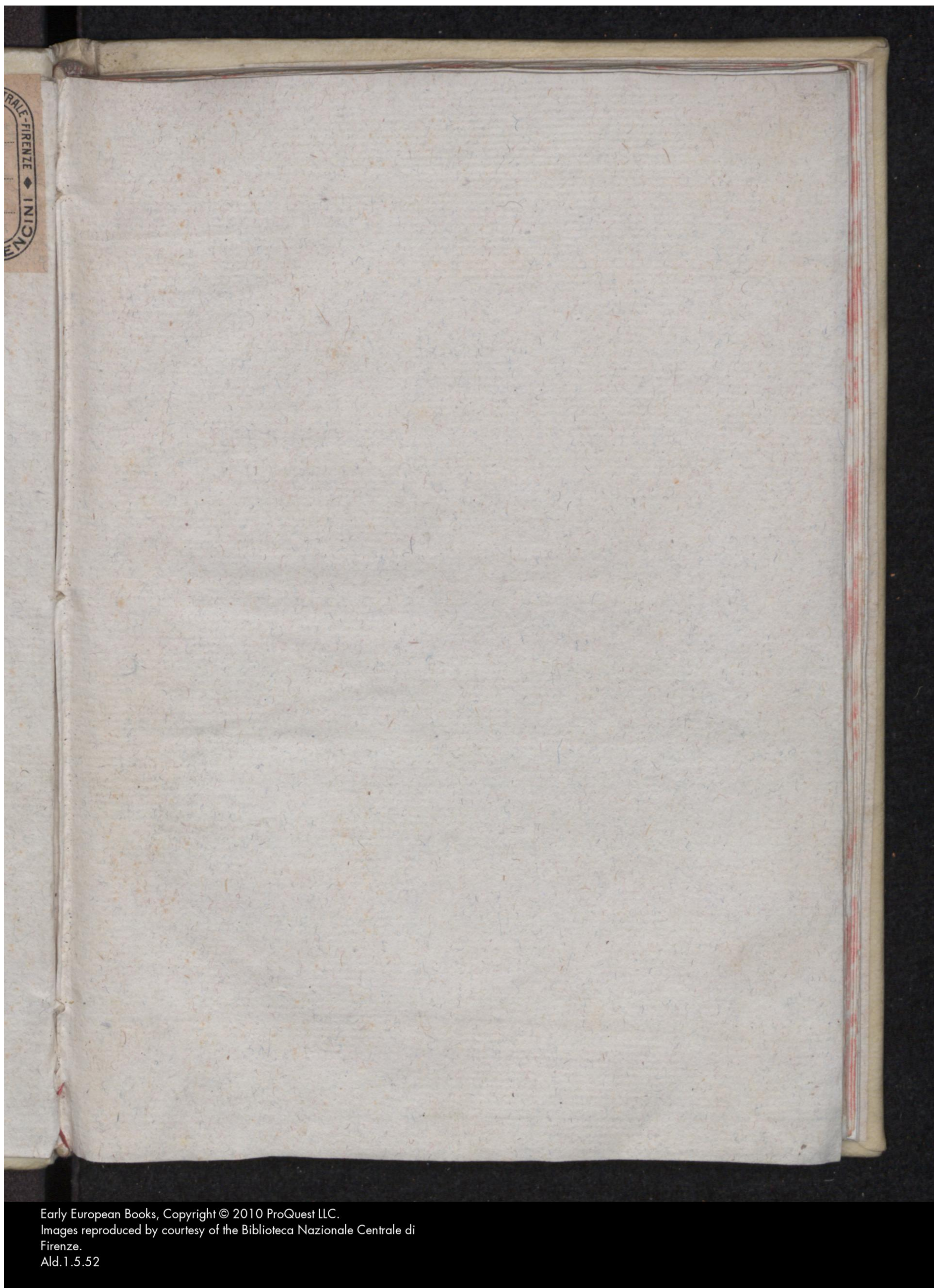

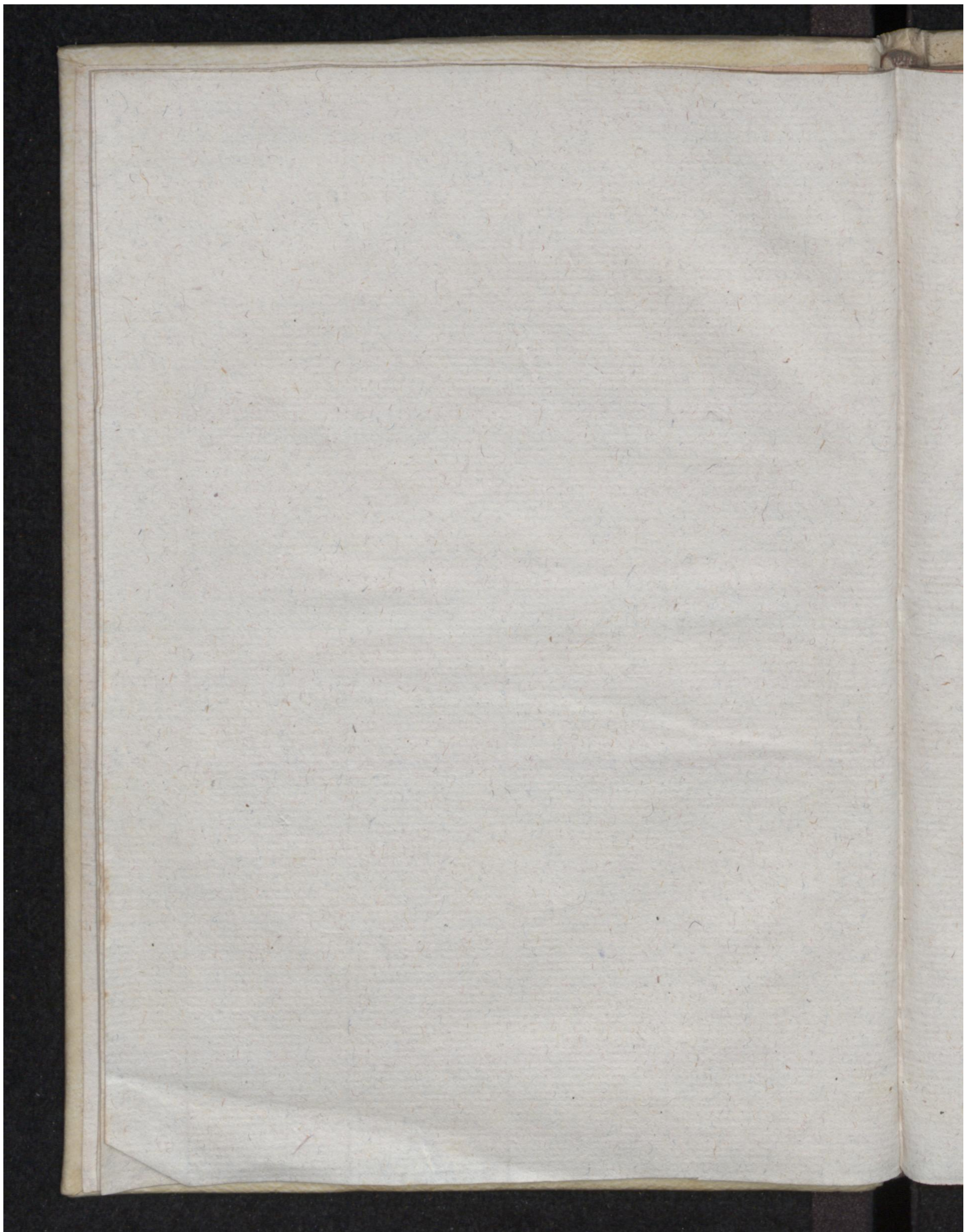

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
I
5
52
RACCOLTA NENCINI

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1874

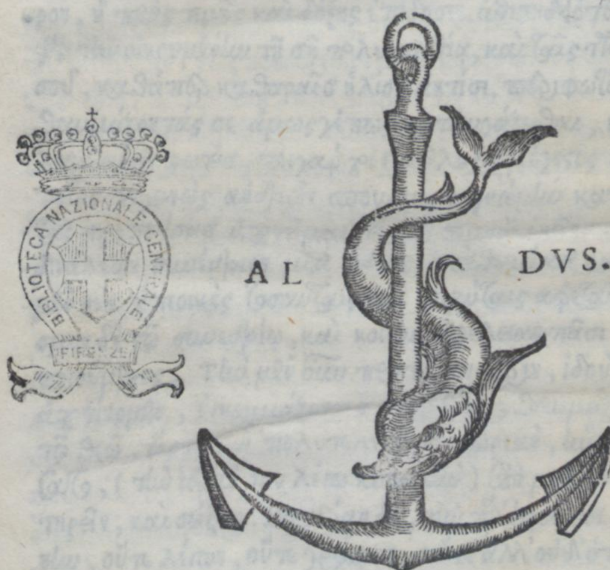

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΛΟΓΓΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΥΨΟΥΣ ΛΟΓΟΥ.

DIONYSII LONGINI DE SVBLIMI GENERE DICENDI.

In quo cum alia multa præclare ſunt emendata, tum ueterum poetarum uerſus, qui, confuſi commixtiq; cum oratione ſoluta, minus intelligentem lectorem fallere poterant, notati atque diſtincti.

Apud Paulum Manutium, Aldi F.

VENETIIS, M. D. LV.

ΠΑΥΛΟΣ Ο ΜΑΝΟΥΤΙΟΣ
Μιχαήλῳ τῷ Σιλβίῳ, Καρδινάλει τῷ πάνυ, εὖ πράττειν.

ΔΙΠΛΗΝ ὀφείλω σοι χάριν, τὴν μὲν μετὰ πολλῶν, τὴν δ' ἰδίᾳ· ἐκείνην μὲν μετὰ πάντων, οἳ παιδείας ἀντιποιοῦνται, ἧς σὺ σχεδὸν ἐκ παίδων προστάτης διατελεῖς ὤν, πᾶσαν σπουδήν τε καὶ προθυμίαν παρεχόμενος, ἐφ' ᾧ τε τὰ τῶν λόγων προχωρεῖν, καὶ τὴν καθήκουσαν ἀναλαμβάνειν τάξιν, ἣν ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης εὐδαιμονίας εἶχον. ἣν δὲ χάριν ἰδίᾳ, καὶ χωρὶς τῶν ἄλλων ἔχω, ταύτην ἡ σὴ φιλανθρωπία, καὶ καλοκαγαθία ἐμοὶ ἐπέβαλεν, ἀνδρὸς τοιούτου συνηθείας ἀξιώσασα: οὗ τί ποθεινότερον, ἢ περιμαχητότερον, ἢ πρὸς τιμῆς καὶ δόξης ἐπίδοσιν ἐπιτηδειότερον ἂν εἴη; πᾶσαν γὰρ τὴν οἰκουμένην τῇ σῇ πολυμαθίᾳ, καὶ ταῖς τῶν τρόπων ἀρεταῖς σου, καθάπερ καθαραῖς ἡλίου ἀκτῖσι, περιφωτίζοντος, ἀνάγκη τοὺς θαυμάζοντάς σε ἁμωσγέπως καταυγάζεσθαι, καὶ τοῦ σοῦ μεταλαμβάνειν φωτός. τοιγάρτοι Παῦλος ὁ μέγιστος ἀρχιερεὺς, δεινότατος γεγονὼς ἀνδρῶν σπουδαίων γνώμην κατιδεῖν, καὶ τιμὰς τὰς πρεπούσας ἀπονεῖμαι, εἰς τὸ σεμνὸν ἐκεῖνο, καὶ ἱερὸν τῶν καρδινάλεων συνέδριον μετὰ πάσης προθυμίας κατελέξατο, γέρας μὲν οὐκ ἀπεοικὸς τοσαύταις καὶ τοιαύταις ἀρεταῖς ἀποδιδοὺς, κόσμον δὲ τῷ συνεδρίῳ, καὶ κοινὴν ὠφέλειαν πᾶσι χριστιανοῖς περιποιούμενος. Τὴν μὲν οὖν προτέραν χάριν, ἰδοὺ, κοινῇ σοι πάντες ἀποτίνομεν, ἐγκωμιάζοντες ὁσημέραι, θαυμάζοντες, εὐχόμενοι τῷ θεῷ, ὥστε τὴν πολυτελεστάτην δωρεὰν, ἣν αὐτὸς ἡμῖν ἐδωρήσατο, (τὴν ἱερὰν σου λέγω κεφαλὴν) ἐπὶ μακρότατον χρόνον διατηρεῖν, καὶ σώζειν. θατέραν δὲ, τὴν παρ' ἐμοῦ σοι μόνον ὀφειλομένην, οὔτε λέγων, οὔτε γράφων, οὔτε ἄλλ' οὐδ' ὁτιοῦν πράττων, τοσοῦτον ἄν ποτε δυνήσεσθαι πέπεισμαι, ὡς κατ' ἀξίαν, καὶ κατὰ νοῦν, καὶ γνώμην τὴν ἐμὴν ἀποδοῦναι. συλλογιζόμενος γὰρ τὴν ὑπερφυᾶ σου πρὸς ἐμὲ φιλανθρωπίαν, τά τε ἄλλα κἀκεῖνο ὑπέρχεται, τῶν ἐμὲ νεώτερον ἔτ' ὄντα παρακαλεσάντων πρὸς τὸ τοῦ πατρὸς οἰκεῖον, καὶ καλὸν παράδειγμα ζῆν, καὶ τὴν τῶν λόγων ὁδὸν, ὥσπερ ἐκεῖνος, μετιόντα, δόξαν μὲν ἐμαυτῷ, τοῖς δὲ φιλομαθέσιν ὠ-

φέλειαν προσκτήσασθαι, σὲ τῶν ἄλλων πάντων αὐταρκέστατον, καὶ τὰ μάλιστα ἀξιόχρεων φανῆναι. εἰκότως, καὶ προσηκόντως. τό, τε γὰρ ἀξίωμα τὸ σὸν οὐ μετρίαν ἔφερε ῥοπὴν ἀνασκοποῦντί μοι τίς εἴη ὁ νουθετῶν, καὶ πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἔργων προτρέπων, ἥ τε παράκλησις αὐτή (οὕτω γὰρ, οὕτω μοι τὸ σὸν ἐπιεικὲς, ὥσπερ ὑπείληφα, καὶ τ' ἀληθὲς ὑπάρχει, οὕτω περὶ σοῦ διαλέγεσθαι) ταῖς μὲν ἀκοαῖς μου πολὺν ἐνέβαλε γάργαλον, τῇ δὲ ψυχῇ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς παρέχειν: τῇ μὲν δεινότητι διαλάμπουσα, τῇ δὲ γλυκύτητι τῶν λόγων καὶ τὸν νέστορα ἐκεῖνον ὑπερβάλλουσα,

τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή,

ὡς ὅμηρος, τὰ σὰ παιδικὰ, συνιστὰς αὐτῶν, ἔφη. ἔτι μὴν κἀκεῖνο μέμνημαι, μεθ' ὅσης σπουδῆς τε, καὶ φιλοφροσύνης ῥώμηνδ' ἐλθόντα μ' ὑπεδέξω, τρίτον ἔτος τουτί: καὶ ἄττα πρὸς ἀλλήλους διελεξάμεθα περὶ πολλῶν, καὶ οὐ τῶν τυχόντων μαθημάτων, οἷς τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλουσιωτέραν ἁπάντων θησαυρῶν, καὶ πολὺ τιμιωτέραν ἐξειργάσω. ὅτε δή με πάμπολλα, καὶ καλὰ, κἀν ταῖς τῶν ἀρχαίων βίβλοις οὔπω τεθεωρημένα, οὐκ ὀλίγα δ' ὑπὸ σεαυτοῦ ἐπινοηθέντα διδάξας, ὡς οἷόν τε ὠφέλησας. προθυμουμένου δέ με ἰουλίου τρίτου, τοῦ μεγίστου ἀρχιερέως, ἐν ῥώμῃ κατασχεῖν, ὡς πόνῳ τε, καὶ τύποις τοῖς ἐμοῖς τὴν ἐκείνου μεγαλοπρέπειαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν φιλομαθῶν κοινῇ συνάραιμι, καὶ Μαφφαίου τοὐμοῦ καρδινάλεως, ἀνδρὸς χρηστοτάτου, καὶ ζωῆς αἰωνίου, δι' ἀρετὴν, καὶ καλοκαγαθίαν, ἀξιωτάτου, τὰ μάλιστα πρὸς τοῦτο παρακαλοῦντος, ἐθελοντὴς, καὶ αὐτεπάγγελτος αὐτὸς ὑπέστης οὐ μόνον προξενῆσαι μᾶλλον τὸν μέγιστον ἀρχιερέα, ἐὰν ἐμοὶ βουλομένῳ ᾖ, ἀλλὰ καὶ συμπρᾶξαι ἄν, καὶ ἀπὸ τῶν ὄντων τῶν ἰδίων συνοίσειν (οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῦ σοῦ ποιῶν) ἐφ' ᾧ τὰ τῶν ἀρχαίων, ἢ τῷ χρόνῳ, ἢ ταῖς τοῦ βίου συμφοραῖς ἤδη κατεφθαρμένα σχεδὸν, ἐπανασώσαιμι. ἡγούμενος οὖν, καίπερ ἐξίσου ἀνταμείβεσθαι οὐκ ἐξὸν, τῆς ἐμῆς γε μὴν εὐχαριστίας δεῖγμά τι δεῖν ἐξενεγκεῖν, ἀποστέλλω σοι τουτὶ τὸ δῶρον μικρὸν, καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν μετριότητα μᾶλλον, ἢ τὴν ὑπεροχὴν, καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ σόν: λέγω δὲ Διονύσιον τὸν λογγῖνον περὶ ὕψους τοῦ λόγου, ἕλληνα συγγραφέα, καὶ τῶν παλαιῶν, καὶ πάνυ δοκίμων ὄντα, ὃς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν τοῦ Βησσαρίωνος βιβλιοθήκῃ κατακεκρυμμένος ἀπέκειτο: κἀν ὑπὸ σητῶν τῷ χρόνῳ, ὡς πολλαὶ καὶ ἄλλαι χρησιμώταται βίβλοι,

βλοι, καταβεβρώθη, καὶ φροῦδος ἐγένετο, εἰ μὴ παρέστη μοι τοῖς ἡμετέροις τύποις αὐτὸν ἀνανεώσασθαι· τοῦτο μὲν, ἵν᾽, ὅση δύναμις, ὃ πάλαι ὑπεθέμην, τοῖς καλοῖς τῶν μαθημάτων συλλάβοιμι· τοῦτο δ᾽, ὥστε τῆς ἐμῆς πρὸς σὲ διαθέσεως, καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἣν ἔχω μνήμης τῶν σῶν εὐεργεσιῶν τεκμήριον παρασχεῖν. νομίζω δέ σοι τὴν βίβλον πρὸς ἡδονὴν ἔσεσθαι, οὐ μόνον ὡς ἑλληνικὴν, ἐν ἐκείνῃ δηλονότι τῇ γλώττῃ διαπεπονημένην, ἧς αὐτὸς ἄκρος ἐπιστήμων εἶ, καὶ ἐν ᾗ διατελεῖς συγγράφων ἐξίσου τοῖς ἄλλοις, οἳ πολλὼ ἤδη χρόνον κατ᾽ ἀμφότερα τυγχάνουσιν ὄντες περιφανεῖς, ἀλλ᾽ ὡς πολλὰ, καὶ κάλλιστα τῆς τοῦ λέγειν δυνάμεως θεωρήματα περιέχουσαν, καὶ παρ᾽ οὐδενός πω τῶν εὑρισκομένων τεχνολόγων συμπεριειλημμένα. ὡς ὤφελον ὁλοκληρεστέραν, καὶ μετὰ πλείονος διορθωθεῖσαν ἀκριβείας ἀποστεῖλαι. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὃ νῦν ἀδύνατον, ἐλπίζω δυνατὸν οὐκ εἰς μακρὰν, ἐντετυπωμένης ἤδη, ἔσεσθαι· καί τι τῶν βελτιόνων ὑπάρξαν ἀντιγράφων, ὃ αὐτὴν εἰς τ᾽ ἀρχαῖον καὶ γνήσιον σχῆμα τελείως ἀποκαταστήσει. τέως γε μὴν ὁποιανοῦν οὖσαν, σοί τε, καὶ πᾶσι τοῖς φιλομαθέσιν ἀσμένως αὐτὴν δωροῦμαι· καί σ᾽ ἱκετεύω τηρεῖν, καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς ἐμέ σου εὔνοιαν, ἧς οὐδὲν τῶν ἄλλων ἁπάντων μοι τιμιώτερον. Ἔρρωσο. Ἐξ Ἐνετιῶν, μεταγειτνιῶνος ἱσταμένου δεκάτῃ, χιλιοστῷ, πεντακοσιοστῷ, πεντηκοστῷ πέμπτῳ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΛΟΓΓΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΥΨΟΥΣ ΛΟΓΟΥ.

Ο ΜΕΝ τοῦ Κεκιλίου συγγραμμάτιον, ὃ περὶ ὕψους συνετάξατο, ἀνασκοπουμένοις ἡμῖν, ὡς οἶσθα, κοινῇ, Ποστούμιε Τερεντιανὲ φίλτατε, ταπεινότερον ἐφάνη τῆς ὅλης ὑποθέσεως, καὶ ἥκιστα τῶν καιρίων ἐφαπτόμενον, οὐ πολλήν τε ὠφέλειαν, ἧς μάλιστα δεῖ στοχάζεσθαι τὸν γράφοντα, περιποιοῦν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. εἴτ' ἐπὶ πάσης τεχνολογίας δυοῖν ἀπαιτουμένων, προτέρου μὲν, τοῦ δεῖξαι, τί τὸ ὑποκείμενον, δευτέρου δὲ τῇ τάξει, τῇ δυνάμει δὲ κυριωτέρου, πῶς ἂν ἡμῖν αὐτὸ τοῦτο, καὶ δι' ὧν τινων μεθόδων κτητὸν γένοιτο, ὅμως ὁ Κεκίλιος, ποῖον μὲν τί ὑπάρχει τὸ ὑψηλὸν, διὰ μυρίων ὅσων, ὡς ἀγνοοῦσι, πειρᾶται δεικνύναι, τὸ δὲ, δι' ὅτου τρόπου τὰς ἑαυτῶν φύσεις προάγειν ἰσχύοιμεν ἂν εἰς ποσὴν μεγέθους ἐπίδοσιν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον, παρέλιπεν. πλὴν ἴσως τουτονὶ μὲν τὸν ἄνδρα οὐχ οὕτως αἰτιᾶσθαι τῶν ἐκλελειμμένων, ὡς αὐτῆς τῆς ἐπινοίας, καὶ σπουδῆς ἄξιον ἐπαινεῖν. ἐπεὶ δ' ἐνεκελεύσω καὶ ἡμᾶς τι περὶ ὕψους πάντως εἰς σὴν ὑπομνηματίσασθαι χάριν, φέρε, εἴ τι δὴ δοκοῦμεν ἀνδράσι πολιτικοῖς τεθεωρηκέναι χρήσιμον, ἐπισκεψώμεθα. αὐτὸς δ' ἡμῖν, ἑταῖρε, τὰ ἐπὶ μέρους, ὡς πέφυκε, καὶ καθῆκε, συνεπικρινεῖς ἀληθέστατα. εὖ γὰρ δὴ ὁ ἀποφηνάμενος, τί θεοῖς ὅμοιον ἔχομεν, εὐεργεσίαν εἶπε, καὶ ἀλήθειαν. γράφων δὲ πρὸς σὲ, φίλτατον παιδείας ἐπιστήμονα, σχεδὸν ἀπήλλαγμαι καὶ τοῦ διὰ πλειόνων προϋποτίθεσθαι, ὡς ἀκρότης, καὶ ἐξοχή τις λόγων ἐστὶ τὰ ὕψη, καὶ ποιητῶν τε οἱ μέγιστοι καὶ συγγραφέων, οὐκ ἄλλοθεν, ἢ ἐνθένδε ποθὲν ἐπρώτευσαν, καὶ ταῖς ἑαυτῶν περιέβαλον εὐκλείαις τὸν αἰῶνα. οὐ γὰρ εἰς πειθὼ τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ' εἰς ἔκστασιν ἄγει τὰ ὑπερφυᾶ. πάντη δέ γε σὺν ἐκπλήξει τοῦ πιθανοῦ, καὶ τοῦ πρὸς χάριν ἀεὶ κρατεῖ τὸ θαυμάσιον. εἴγε τὸ μὲν πιθανὸν, ὡς τὰ πολλὰ, ἐφ' ἡμῖν: ταῦτα δὲ δυναστείαν, καὶ βίαν ἄμαχον προσφέροντα, παντὸς ἐπάνω τοῦ ἀκροωμένου καθίσταται. καὶ τὴν μὲν ἐμπειρίαν τῆς εὑρέσεως, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων τάξιν, καὶ οἰκονομίαν οὐκ ἐξ ἑνὸς, οὐδ' ἐκ δυοῖν, ἐκ δὲ τοῦ ὅλου τῶν λόγων ὕφους, μόλις ἐκφαινομένην ὁρῶμεν. ὕψος δέ που και-

ρίως ἐξενεχθὲν, τά, τε πράγματα δίκην σκηπτοῦ πάντα διεφόρη-
σεν, καὶ τὴν τοῦ ῥήτορος εὐθὺς ἀθρόαν ἐνεδείξατο δύναμιν. ταῦτα
γὰρ οἶμαι καὶ τὰ παραπλήσια Τερεντιανὲ ἥδιστε κἂν αὐτὸς ἐκ πεί-
ρας ὑφηγήσαιο. ἡμῖν δὲ ἐκεῖνο διαπορητέον ἐν ἀρχῇ, εἰ ἔστιν ὕψους
τις ἢ βάθους τέχνη. ἐπεί τινες ὅλως οἴονται διηπατῆσθαι τοὺς τὰ τοι-
αῦτα ἄγοντας εἰς τεχνικὰ παραγγέλματα. γεννᾶται γάρ φασι τὰ με-
γαλοφυῆ, καὶ οὐ διδακτὰ παραγίνεται: καὶ μία τέχνη πρὸς αὐτά,
τὸ πεφυκέναι. χείρω τε τὰ φυσικὰ ἔργα, ὡς οἴονται, καὶ τῷ παντὶ
δειλότερα καθίσταται, ταῖς τεχνολογίαις κατασκελετευόμενα.
ἐγὼ δὲ ἐλεγχθήσεσθαι τοῦθ' ἑτέρως ἔχον φημί, εἰ ἐπισκεψαίμεθ' ὅτι
ἡ φύσις, ὥσπερ τὰ πολλὰ ἐν τοῖς παθητικοῖς καὶ διηρμένοις αὐτό-
νομον, οὕτως οὐκ εἰκαῖόν τι, κἀκ παντὸς ἀμέθοδον εἶναι φιλεῖ. καὶ
ὅτι αὕτη μὲν πρῶτόν τι καὶ ἀρχέτυπον γενέσεως στοιχεῖον ἐπὶ πάν-
των ὑφέστηκεν: τὰς δὲ ποσότητας, καὶ τὸν ἐφ' ἑκάστου καιρόν, ἔτι δὲ τὴν
ἀπλανεστάτην ἄσκησίν τε, καὶ χρῆσιν, ἱκανὴ προορίσαι, καὶ συνενεγκεῖν
ἡ μέθοδος: καὶ ὡς ἐπικινδυνότερα αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, δίχα ἐπιστή-
μης ἀστήρικτα, καὶ ἀνερμάτιστα ἐαθέντα, οὕτω τὰ μεγάλα ἐπὶ μόνῃ
τῇ φορᾷ, καὶ ἀμαθεῖ τόλμῃ λειπόμενα. δεῖ γὰρ αὐτοῖς ὡς κέντρου πολ-
λάκις, οὕτω δὴ καὶ χαλινοῦ. ὅπερ γὰρ ὁ δημοσθένης ἐπὶ τοῦ κοινοῦ
τῶν ἀνθρώπων ἀποφαίνεται βίου, μέγιστον μὲν εἶναι τῶν ἀγαθῶν τὸ
εὐτυχεῖν: δεύτερον, δὲ καὶ οὐκ ἔλαττον τὸ εὖ βουλεύεσθαι, ὅπερ
οἷς ἂν μὴ παρῇ, συναναιρεῖ πάντως καὶ θάτερον, τοῦτ' ἂν καὶ ἐπὶ
τῶν λόγων εἴποι

* * *

μεν. ὡς ἡ μὲν *

καὶ καμίνου σχῶσι μάκιστον σέλας.
εἰ γάρ τιν' ἑστιοῦχον ὄψομαι μόνον,
μίαν παρείρας πλεκτάνην χειμάῤῥοον,
στέγην πυρώσω, καὶ κατανθρακώσομαι,
νῦν δ' οὐ κεκράγ * εἴπω τὸ γενναῖον μέλος.

οὐ τραγικὰ ἔτι ταῦτα. ἀλλὰ παρατράγῳδα, αἱ πλεκτάναι, καὶ τὸ πρὸς
οὐρανὸν ἐξεμεῖν, καὶ τὸ τὸν βορέαν αὐλητὴν ποιεῖν, καὶ τὰ ἄλλα
ἑξῆς. τεθόλωται γὰρ τῇ φράσει, καὶ τεθορύβηται ταῖς φαντασίαις
μᾶλλον, ἢ δεδείνωται. κἂν ἕκαστον αὐτῶν πρὸς αὐγὰς ἀνασκοπῇς,
ἐκ τοῦ φοβεροῦ κατ' ὀλίγον ὑπονοστεῖ πρὸς τὸ εὐκαταφρόνητον,
ὅπου

ὅπου δ' ἐν τραγῳδίᾳ, πράγματι ὀγκηρῷ φύσει, καὶ ἐπιδεχομένῳ στόμφον, ὅμως τὸ παρὰ μέλος οἰδεῖν ἀσύγγνωστον, σχολῇ γ' ἂν οἶμαι λόγοις ἀληθινοῖς ἁρμόσειεν. ταύτῃ καὶ τὰ τοῦ λεοντίνου γοργίου γελᾶται, γράφοντος. ξέρξης ὁ τῶν περσῶν ζεύς: καὶ γῦπες, ἔμψυχοι τάφοι. καί τινα τῶν καλλισθένους, ὄντα οὐχ ὑψηλά, ἀλλὰ μετέωρα: καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ κλειτάρχου. φλοιώδης γὰρ ὁ ἀνὴρ, καὶ φυσῶν κατὰ τὸν σοφοκλέα,

μικροῖς μὲν αὐλίσκοισι, φορβειᾶς δ' ἄτερ.

τά γε μὴν ἀμφικράτους τοιαῦτα, καὶ ἡγησίου, καὶ μάτιδος. πολλαχοῦ γὰρ ἐνθουσιᾶν ἑαυτοῖς δοκοῦντες, οὐ βακχεύουσιν, ἀλλὰ παίζουσιν. ὅλως δ' ἔοικεν εἶναι τὸ οἰδεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα δυσφυλακτότατον φύσει γὰρ ἅπαντες οἱ μεγέθους ἐφιέμενοι, φεύγοντες ἀσθενείας καὶ ξηρότητος κατάγνωσιν, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπὶ τοῦθ' ὑποφέρονται, πειθόμενοι τῷ:

Μεγάλως ἀπολισθαίνειν, ἁμάρτημ' εὐγενές.

κακοὶ δὲ ὄγκοι καὶ ἐπὶ σωμάτων, καὶ λόγων οἱ χαῦνοι καὶ ἀναλήθεις, καὶ μήποτε περιϊστάντες ἡμᾶς εἰς τοὐναντίον. οὐδὲν γάρ (φασι) ξηρότερον ὑδρωπικοῦ. ἀλλὰ τὸ μὲν οἰδοῦν ὑπεραίρειν βούλεται τὰ ὕψη: τὸ δὲ μειρακιῶδες ἄντικρυς ὑπεναντίον τοῖς μεγέθεσι. ταπεινὸν γὰρ ἐξ ὅλου, καὶ μικρόψυχον, καὶ τῷ ὄντι κακὸν ἀγεννέστατον. τί ποτ' οὖν τὸ μειρακιῶδές ἐστιν; ἢ δῆλον ὡς σχολαστικὴ νόησις, ὑπὸ περιεργίας λήγουσα εἰς ψυχρότητα. ὀλισθαίνουσι δ' εἰς τοῦτο τὸ γένος ὀρεγόμενοι μὲν τοῦ περιττοῦ, καὶ πεποιημένου, καὶ μάλιστα τοῦ ἡδέος, ἐξοκέλλοντες δὲ εἰς τὸ ῥωπικὸν καὶ κακόζηλον. τούτῳ παράκειται τρίτον τι κακίας εἶδος ἐν τοῖς παθητικοῖς. ὅπερ ὁ θεόδωρος παρένθυρσον ἐκάλει. ἔστι δὲ πάθος ἄκαιρον καὶ κενὸν, ἔνθα μὴ δεῖ πάθους: ἢ ἄμετρον, ἔνθα μετρίου δεῖ. πολλὰ γάρ τι, ὥσπερ ἐκ μέθης, τινὲς εἰς τὰ μηκέτι τοῦ πράγματος, ἴδια ἑαυτῶν καὶ σχολικὰ, παραφέρονται πάθη. εἶτα πρὸς οὐδὲν πεπονθότας ἀκροατὰς ἀσχημονοῦσιν. εἰκότως: ἐξεστηκότες πρὸς οὐκ ἐξεστηκότας. πλὴν περὶ μὲν τῶν παθητικῶν, ἄλλος ἡμῖν ἀπόκειται τόπος. θατέρου δὲ ὧν εἴπομεν, λέγω δὲ τοῦ ψυχροῦ, πλήρης ὁ τίμαιος, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα ἱκανὸς, καὶ πρὸς λόγων ἐνίοτε μέγεθος οὐκ ἄφορος, πολυΐστωρ, ἐπινοητικὸς, πλὴν ἀλλοτρίων μὲν ἐλεγκτικώτατος ἁμαρτημάτων, ἀνεπαίσθητος δὲ ἰδίων, ὑπὸ δὲ ἔρωτος τοῦ ξένας νοήσεις ἀεὶ κινεῖν, πολλάκις ἐκπίπτων εἰς τὸ παιδαριωδέστατον. παραθήσομαι δὲ τἀνδρὸς ἓν ἢ δύο. ἐπειδὴ τὰ πλείω

» περιέλαβεν ὁ κεκίλιος, ἐπαινῶν ἀλέξανδρον τὸν μέγαν. ὃς τὴν ἀ-
» σίαν ὅλην, φησίν, ἐν ἐλάττοσι παρέλαβεν ἔτεσιν, ἢ ὅσοις τὸν ὑπὲρ τοῦ
» πρὸς πέρσας πολέμου πανηγυρικὸν λόγον ἰσοκράτης ἔγραψεν. θαυ-
μαστή γε τοῦ μακεδόνος ἡ πρὸς τὸν σοφιστὴν σύγκρισις. δῆλον γὰρ ὦ
τίμαιε, ὡς οἱ λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολὺ τοῦ ἰσοκράτους κατ' ἀν-
δρείαν ἐλείποντο: ἐπειδὴ οἱ μὲν τριάκοντα ἔτεσι μεσσήνην παρέλα-
βον, ὁ δὲ τὸν πανηγυρικὸν ἐν μόνοις δέκα συνετάξατο. τοῖς δὲ ἀθη-
» ναίοις ἁλοῦσι περὶ σικελίαν, τίνα τρόπον ἐπιφωνεῖ; ὅτι εἰς τὸν ἑρ-
» μῆν ἀσεβήσαντες, καὶ περικόψαντες αὐτοῦ τὰ ἀγάλματα, διὰ τοῦτ'
» ἔδωκαν δίκην. οὐχ ἥκιστα δι' ἕνα ἄνδρα, ὃς ἀπὸ τοῦ παρανομηθέντος
» διὰ πατέρων ἦν, ἑρμοκράτην τὸν ἕρμωνος. ὥστε θαυμάζειν με
τερεντιανὲ ἥδιστε, πῶς οὐ καὶ εἰς διονύσιον γράφει τὸν τύραννον.
ἐπεὶ γὰρ εἰς τὸν δία καὶ τὸν ἡρακλέα δυσσεβὴς ἐγένετο, διὰ τοῦτ' αὐ-
τὸν δίων καὶ ἡρακλείδης τὴν τυραννίδα ἀφείλοντο. καὶ τί δεῖ περὶ
τιμαίου λέγειν; ὅπου γε καὶ οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι, (ξενοφῶντα λέγω καὶ
πλάτωνα) καίτοι γ' ἐκ τῆς σωκράτους ὄντες παλαίστρας, ὅμως διὰ
τὰ οὕτως μικροχαρῆ, ἑαυτῶν ποτε ἐπιλανθάνονται. ὁ μέν γε ἐν τῇ
» λακεδαιμονίων γράφει πολιτείᾳ. ἐκείνων γοῦν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν
» ἀκούσαις, ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δ' ἂν ὄμματα μεταστρέψαις, ἢ τῶν
» χαλκῶν: αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφ-
» θαλμοῖς παρθένων. ἀμφικράτει καὶ οὐ ξενοφῶντι ἔπρεπε τὰς ἐν τοῖς
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν κόρας λέγειν παρθένους αἰδήμονας. οἷον δέ, ἡρά-
κλεις, τὸ τὰς ἁπάντων ἑξῆς κόρας αἰσχυντηλὰς εἶναι πεπεῖσθαι. ὅπου
φασὶν οὐδενὶ οὕτως ἐνσημαίνεσθαι τήν τινων ἀναίδειαν, ὡς ἐν τοῖς
ὀφθαλμοῖς. διόπερ ὅμηρος τὸν ἰταμόν, οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔ-
χων, φησίν. ὁ μέντοι τίμαιος, ὡς φωρίου τινὸς ἐφαπτόμενος, οὐδὲ
τοῦτο ξενοφῶντι τὸ ψυχρὸν κατέλιπεν. φησὶ γοῦν ἐπὶ τοῦ ἀγαθο-
» κλέους, καὶ τὸ τὴν ἀνεψιάν, ἑτέρῳ δεδομένην, ἐκ τῶν ἀνακαλυπτη-
» ρίων ἁρπάσαντα ἀπελθεῖν. ὃ τίς ἂν ἐποίησεν, ἐν ὀφθαλμοῖς κόρας,
» μὴ πόρνας, ἔχων; τί δὲ ὁ τἄλλα θεῖος πλάτων, τὰς δέλτους θέ-
» λων εἰπεῖν, γράψαντες, φησίν, ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττί-
» νας μνήμας. καὶ πάλιν, περὶ δὲ τειχῶν, ὦ μέγιλλε, ἐγὼ ξυμφε-
» ροίμην ἂν τῇ σπάρτῃ, καθεύδειν ἐᾶν ἐν τῇ γῇ κατακείμενα τὰ
» τείχη, καὶ μὴ ἐπανίστασθαι. καὶ τὸ ἡροδότειον οὐ πόρρω, τὸ φάναι
» τὰς καλὰς γυναῖκας, ἀλγηδόνας ὀφθαλμῶν. καίτοι γε ἔχει τι-

τὰ παραμυθίαν. οἱ γὰρ ἐπ' αὐτῷ ταυτὶ λέγοντες εἰσὶν οἱ βάρβαροι, καὶ ἐν μέθῃ. ἀλλ' οὐδ' ἐκ τοιούτων προσώπων διὰ μικροψυχίαν, καλὸν ἀσχημονεῖν πρὸς τὸν αἰῶνα. ἅπαντα ταῦτα μέν τοι τὰ οὕτως ἄσεμνα, διὰ μίαν ἐμφύεται τοῖς λόγοις αἰτίαν, διὰ τὸ περὶ τὰς νοήσεις καινόσπουδον. περὶ ὃ δὴ μάλιστα κορυβαντιῶσιν οἱ νῦν. ἀφ' ὧν γὰρ ἡμῖν τἀγαθὰ, σχεδὸν ἀπ' αὐτῶν τούτων καὶ τὰ κακὰ γίνεσθαι φιλεῖ. ὅθεν ἐπίφορον εἰς συνταγμάτων κατόρθωσιν τά τε κάλλη τῆς ἑρμηνείας, καὶ τὰ ὕψη, καὶ πρὸς τούτοις αἱ ἡδοναὶ, καὶ αὐτὰ ταῦτα καθάπερ τῆς ἐπιτυχίας, οὕτως ἀρχαὶ καὶ ὑποθέσεις καὶ τῶν ἐναντίων καθίστανται. τοιοῦτον πως καὶ αἱ ὑπερβολαὶ, καὶ τὰ πληθυντικά. δείξομεν δ' ἐν τοῖς ἔπειτα τὸν κίνδυνον ὃν ἔχειν ἐοίκασιν. διόπερ ἀναγκαῖον ἤδη διαπορεῖν, καὶ ὑποτίθεσθαι, δι' ὅτου τρόπου τὰς ἀνακεκραμένας κακίας τοῖς ὑψηλοῖς ἐκφεύγειν ἂν δυναίμεθα. ἔσται δὲ ὦ φίλος εἴ τινα περιποιησαίμεθ' ἐν πρώτοις καθαρὰν τοῦ κατ' ἀλήθειαν ὕψους ἐπιστήμην, καὶ ἐπίκρισιν. καίτοι τὸ πρᾶγμα δύσληπτον. ἡ γὰρ τῶν λόγων κρίσις, πολλῆς ἐστὶ πείρας τελευταῖον ἐπιγέννημα. οὐ μὴν ἀλλ', ὡς εἰπεῖν ἐν παραγγέλματι, ἐντεῦθέν ποθεν ἴσως τὴν διάγνωσιν αὐτῶν οὐκ ἀδύνατον πορίζεσθαι. εἰδέναι χρὴ φίλτατε, διότι καθάπερ κἂν τῷ κοινῷ βίῳ, οὐδὲν ὑπάρχει μέγα, οὗ τὸ καταφρονεῖν ἐστὶ μέγα, οἷον πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες, καὶ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἔξωθεν προστραγῳδούμενον, οὐκ ἂν τῷ γε φρονίμῳ δόξειεν ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ περιφρονεῖν ἀγαθὸν οὐ μέτριον. θαυμάζουσι γοῦν τῶν ἐχόντων αὐτὰ μᾶλλον τοὺς δυναμένους ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑπερορῶντας. τῇδέ που καὶ ἐπὶ τῶν διηρμένων ἐν ποιήμασι καὶ λόγοις ἐπισκεπτέον. μή τινα μεγέθους φαντασίαν ἔχοντα ἧ πολὺ προσκεῖται τὸ εἰκῆ προσαναπλαττόμενον, ἀναπτυσσόμενα δὲ, ἄλλως εὑρίσκοιτο χαῦνα, ὧν τοῦ θαυμάζειν τὸ περιφρονεῖν εὐγενέστερον. φύσει γάρ πως ὑπὸ τ' ἀληθοῦς ὕψους ἐπαίρεταί τε ἡμῶν ἡ ψυχὴ, καὶ γαῦρόν τι ἀνάστημα λαμβάνουσα πληροῦται χαρᾶς καὶ μεγαλαυχίας, ὡς αὐτὴ γεννήσασα ὅπερ ἤκουσεν. ὅταν οὖν ὑπ' ἀνδρὸς ἔμφρονος καὶ ἐμπείρου λόγων πολλάκις ἀκουόμενόν τι πρὸς μεγαλοφροσύνην τὴν ψυχὴν μὴ συνδιατιθῇ, μηδ' ἐγκαταλείπῃ τῇ διανοίᾳ πλεῖον τοῦ λεγομένου τὸ ἀναθεωρούμενον, πίπτῃ δ', ἂν τὸ συνεχὲς ἐπισκοπῇς, εἰς ἀπαύξησιν, οὐκ ἂν ἔτ' ἀληθὲς ὕψος εἴη μέχρι μόνης

τῆς ἀκοῆς σωζόμενον. ἐκεῖνο γὰρ τῷ ὄντι μέγα. οὗ πολλὴ μὲν ἡ ἀναθεώρησις, δύσκολος δέ, μᾶλλον δ' ἀδύνατος ἡ κατεξανάστασις. ἰσχυρὰ δὲ ἡ μνήμη, καὶ δυσεξάλειπτος. ὅλως δὲ καλὰ νόμιζε ὕψη, καὶ ἀληθινὰ, τὰ διαπαντὸς ἀρέσκοντα, καὶ πᾶσιν. ὅταν γὰρ τοῖς ἀπὸ διαφόρων ἐπιτηδευμάτων, βίων, ζήλων, ἡλικιῶν, λόγων, ἕν τι, καὶ ταυτὸν ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν ἅπασι δοκῇ, τόθ' ἡ ἐξ ἀσυμφώνων ὡς κρίσις καὶ συγκατάθεσις τὴν ἐπὶ τῷ θαυμαζομένῳ πίστιν ἰσχυρὰν λαμβάνει, καὶ ἀναμφίλεκτον. ἐπεὶ δὲ πέντε, ὡς ἂν εἴποι τις, πηγαί τινές εἰσιν αἱ τῆς ὑψηγορίας γονιμώταται, προϋποκειμένης ὥσπερ ἐδάφους τινὸς κοινοῦ ταῖς πέντε ταύταις ἰδέαις, τῆς ἐν τῷ λέγειν δυνάμεως, ἧς ὅλως χωρὶς οὐδέν: πρῶτον μὲν γὰρ καὶ κράτιστον τὸ περὶ τὰς νοήσεις ἁδρεπήβολον (ὡς κἀν τοῖς περὶ ξενοφῶντος ὡρισάμεθα) δεύτερον δὲ τὸ σφοδρὸν καὶ ἐνθουσιαστικὸν πάθος: ἀλλ' αἱ μὲν δύο αὗται τοῦ ὕψους κατὰ τὸ πλέον αὐθιγενεῖς συστάσεις, αἱ λοιπαὶ δ' ἤδη καὶ διὰ τέχνης, ἥ, τε ποιὰ τῶν σχημάτων πλάσις, δισσὰ δέπου ταῦτα, τὰ μὲν, νοήσεως, θάτερα δὲ λέξεως, ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ γενναῖα φράσις, ἧς μέρη πάλιν ὀνομάτων τε ἐκλογὴ, καὶ ἡ τροπικὴ καὶ πεποιημένη λέξις: πέμπτη δὲ μεγέθους αἰτία καὶ συγκλείουσα τὰ πρὸ ἑαυτῆς ἅπαντα, ἡ ἐν ἀξιώματι καὶ διάρσει σύνθεσις: φέρε δὴ τὰ ἐμπεριεχόμενα καθ' ἑκάστην ἰδέαν τούτων ἐπισκεψώμεθα: τοσοῦτον προειπόντες, ὅτι τῶν πέντε μορίων ὁ κεκίλιος ἔστιν ἃ παρέλιπεν, ὡς καὶ τὸ πάθος ἀμέλει. ἀλλ' εἰ μὲν, ὡς ἕν τι, ταῦτ' ἄμφω, τό, τε ὕψος, καὶ τὸ παθητικὸν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ πάντη συνυπάρχειν τε ἀλλήλοις, καὶ συμπεφυκέναι, διαμαρτάνει. καὶ γὰρ πάθη τινὰ διεστῶτα ὕψους, καὶ ταπεινὰ εὑρίσκεται, καθάπερ οἶκτοι, λῦπαι, φόβοι, καὶ ἔμπαλιν πολλὰ ὕψη δίχα πάθους, ὡς, πρὸς μυρίοις ἄλλοις, καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀλωάδας τῷ ποιητῇ παρατετολμημένα.

ὄσσαν ἐπ' οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν. αὐτὰρ ἐπ' ὄσσῃ
πήλιον εἰνοσίφυλλον, ἵν' οὐρανὸς ἀμβατὸς εἴη.

καὶ τὸ τούτοις ἔτι μεῖζον ἐπιφερόμενον,

καὶ νύκεν ἐξετέλεσσαν.

παράγε μὴν τοῖς ῥήτορσι τὰ ἐγκώμια, καὶ τὰ πομπικὰ, καὶ ἐπιδεικτικὰ τὸν μὲν ὄγκον, καὶ τὸ ὑψηλὸν ἐξ ἅπαντος περιέχει: πάθους δὲ χηρεύει κατὰ τὸ πλεῖστον. ὅθεν ἥκιστα τῶν ῥητόρων οἱ περιπαθεῖς ἐγκωμιαστικοὶ, ἢ ἔμπαλιν οἱ ἐπαινετικοὶ περιπαθεῖς. εἰ δ' αὖ πά-

λιν

λιν ἐξ ὅλου μὴ ἐνόμισεν ὁ κεκίλιος τὸ ἐμπαθὲς τὰ ὕψη ποτὲ συντελεῖν, καὶ διὰ τοῦτ᾽ οὐχ ἡγήσατο μνήμης ἄξιον, πάνυ διηπάτηται. θαῤῥῶν γὰρ ἀφορισαίμην ἂν, ὡς οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ γενναῖον πάθος, ἔνθα χρὴ, μεγαλήγορον, ὥσπερ ὑπὸ μανίας τινὸς καὶ πνεύματος ἐνθουσιαστικῶς ἐκπνέον, καὶ οἱονεὶ φοιβάζον τοὺς λόγους. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὴν κρατίστην μοῖραν ἐπέχει τῶν ἄλλων τὸ πρῶτον, λέγω δὲ τὸ μεγαλοφυὲς, χρὴ κἀνταῦθα, εἰ καὶ δωρητὸν τὸ πρᾶγμα μᾶλλον, ἢ κτητὸν, ὅμως, καθ᾽ ὅσον οἷόν τε, τὰς ψυχὰς ἀνατρέφειν πρὸς τὰ μεγέθη. καὶ ὥσπερ ἐγκυμόνας ἀεὶ ποιεῖν γενναίου παραστήματος * ἵνα φήσει τρόπον; γέγραφά που καὶ ἑτέρωθι τὸ τοιοῦτον ὕψος μεγαλοφροσύνης ἀπήχημα. ὅθεν καὶ φωνῆς δίχα θαυμάζεταί ποτε ψιλὴ καθ᾽ ἑαυτὴν ἡ ἔννοια δι᾽ αὐτὸ τὸ μεγαλόφρον. ὡς ἡ τοῦ αἴαντος ἐν νεκυίᾳ σιωπὴ, μέγα καὶ παντὸς ὑψηλότερον λόγου. πρῶτον οὖν τὸ, ἐξ οὗ γίνεται, προϋποτίθεσθαι πάντως ἀναγκαῖον: ὡς, ἔχειν τὸν ἀληθῆ ῥήτορα μὴ ταπεινὸν φρόνημα, καὶ ἀγεννές. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε μικρὰ, καὶ δουλοπρεπῆ, φρονοῦντας καὶ ἐπιτηδεύοντας παρ᾽ ὅλον τὸν βίον, θαυμαστόν τι καὶ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἐξενεγκεῖν ἄξιον. μεγάλοι δὲ οἱ λόγοι τούτων κατὰ τὸ εἰκὸς, ὧν ἂν ἐμβριθεῖς ὦσιν αἱ ἔννοιαι. ταύτῃ καὶ εἰς τοὺς μάλιστα φρονηματίας ἐμπίπτει τὰ ὑπερφυᾶ. ὁ γὰρ τῷ παρμενίωνι φήσαντι, ἐγὼ μὲν ἠρκέσθην,

* * *

τὸ ἐπ᾽ οὐρανὸν ἀπὸ γῆς διάστημα. καὶ τοῦτ᾽ ἂν εἴποι τις οὐ μᾶλλον τῆς ἔριδος, ἢ ὁμήρου, μέτρον. ᾧ ἀνόμοιόν γε τὸ ἡσιόδειον ἐπὶ τῆς ἀχλύος. εἴγε ἡσιόδου καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον.

τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον.

οὐ γὰρ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἴδωλον, ἀλλὰ μισητόν. ὁ δὲ ὑπερμεγεθύνει τὰ δαιμόνια.

ὅσον δ᾽ ἠεροειδὲς ἀνὴρ ἴδεν ὀφθαλμοῖσιν
ἥμενος ἐν σκοπιῇ, λεύσσων ἐπὶ οἴνοπα πόντον,
τόσον ἐπιθρώσκουσι θεῶν ὑψαύχενες ἵπποι.

τὴν ὁρμὴν αὐτῶν κοσμικῷ διαστήματι καταμετρεῖ. τίς οὖν οὐκ ἂν εἰκότως διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους ἐπιφθέγξαιτο, ὅτι ἂν δὶς ἑξῆς ἐφορμήσωσιν οἱ τῶν θεῶν ἵπποι, οὐκέθ᾽ εὑρήσουσιν ἐν κόσμῳ τόπον; ὑπερφυᾶ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς θεομαχίας φαντάσματα.

ἀμφὶ δ᾽ ἐσάλπιγξεν μέγας οὐρανὸς, οὔλυμπός τε.
ἔδδεισεν δ᾽ ὑπένερθεν ἄναξ ἐνέρων ἀϊδωνεύς.

δείσας δ' ἐκ θρόνου ἆλτο, καὶ ἴαχε, μή οἱ ἔπειτα
γαῖαν ἀναρρήξειε ποσειδάων ἐνοσίχθων,
οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη,
σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.

ἐπιβλέπεις ἑταῖρε, ὡς, ἀναρρηγνυμένης μὲν ἐκ βάθρων γῆς, αὐτοῦ δὲ γυμνουμένου ταρτάρου, ἀνατροπὴν δὲ ὅλου καὶ διάστασιν τοῦ κόσμου λαμβάνοντος, πάνθ' ἅμα, οὐρανὸς, ᾅδης, τὰ θνητὰ, τὰ ἀθάνατα, ἅμα τῇ τότε συμπολεμεῖ καὶ συγκινδυνεύει μάχῃ; ἀλλὰ ταῦτα φοβερὰ μὲν, πλὴν ἀλλ' εἰ μὴ κατ' ἀλληγορίαν λαμβάνοιτο, παντάπασιν ἄθεα καὶ οὐ σώζοντα τὸ πρέπον. ὅμηρος γάρ μοι δοκεῖ, παραδιδοὺς τραύματα, θεῶν στάσεις, τιμωρίας, δάκρυα, δεσμὰ, πάθη πάμφυρτα, τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν ἰλιακῶν ἀνθρώπους, ὅσον ἐπὶ τῇ δυνάμει, θεοὺς πεποιηκέναι, τοὺς θεοὺς δὲ ἀνθρώπους. ἀλλ' ἡμῖν μὲν δυσδαιμονοῦσιν ἀπόκειται λιμὴν κακῶν ὁ θάνατος, τῶν θεῶν δ' οὐ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὴν ἀτυχίαν ἐποίησεν αἰώνιον. πολὺ δὲ τῶν περὶ τὴν θεομαχίαν ἀμείνω, τὰ ὅσα ἄχραντόν τι καὶ μέγα τὸ δαιμόνιον, ὡς ἀληθῶς, καὶ ἄκρατον παρίστησιν· οἷα (πολλοῖς δὲ πρὸ ἡμῶν ὁ τόπος ἐξείργασται) τὰ ἐπὶ τοῦ ποσειδῶνος:

τρέμε δ' οὔρεα μακρὰ καὶ ὕλη:
καὶ κορυφαὶ, τρώων τε πόλις, καὶ νῆες ἀχαιῶν
ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι ποσειδάωνος ἰόντος.
βῆ δ' ἐλάαν ἐπὶ κύματ': ἄταλλε δὲ κήτε' ὑπ' αὐτοῦ
πάντοθεν ἐκ κευθμῶν, οὐδ' ἠγνοίησεν ἄνακτα.
γηθοσύνῃ δὲ θάλασσα διίστατο. τοὶ δὲ πέτοντο.

ταύτῃ καὶ ὁ τῶν ἰουδαίων θεσμοθέτης, οὐχ ὁ τυχὼν ἀνὴρ, ἐπειδὴ τὴν τοῦ θείου δύναμιν κατὰ τὴν ἀξίαν ἐγνώρισε, κἀξέφηνεν, εὐθὺς ἐν τῇ εἰσβολῇ γράψας τῶν νόμων, εἶπεν ὁ θεὸς, φησί, τί; γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο: γενέσθω γῆ, καὶ ἐγένετο. οὐκ ὀχληρὸς ἂν ἴσως ἑταῖρε δόξαιμι, ἓν ἔτι τοῦ ποιητοῦ, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παραθέμενος, τοῦ μαθεῖν χάριν, ὡς εἰς τὰ ἡρωϊκὰ μεγέθη συνεμβαίνειν ἐθίζει. ἀχλὺς ἄφνω καὶ νὺξ ἄπειρος αὐτῷ τὴν τῶν ἑλλήνων ἐπέχει μάχην. ἔνθα δὴ ὁ αἴας ἀμηχανῶν,

ζεῦ πάτερ, φησὶν,
ἀλλὰ σὺ ῥῦσαι ὑπ' ἠέρος υἷας ἀχαιῶν,
ποίησον δ' αἴθρην, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι,
ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον.

ἐστιν ὡς ἀληθῶς τὸ πάθος αἴαντος. οὐ γὰρ ζῆν εὔχεται, (ἦν γὰρ τὸ αἴτημα τοῦ ἥρωος ταπεινότερον.) ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἀπράκτῳ σκότει τὴν ἀνδρείαν εἰς οὐδὲν γενναῖον εἶχε διαθέσθαι, διὰ ταῦτ' ἀγανακτῶν, ὅτι πρὸς τὴν μάχην ἀργεῖ, φάος ὅτι τάχιστα αἰτεῖ, ὡς πάντως τῆς ἀρετῆς εὑρήσων ἐντάφιον ἄξιον, κἂν αὐτῷ ζεὺς ἀντιτάττηται. ἀλλὰ γὰρ ὅμηρος μὲν ἐνθάδε οὔριος συνεμπνεῖ τοῖς ἀγῶσιν, καὶ οὐκ ἄλλό τι αὐτὸς πέπονθεν, ἢ μαίνεται,

ὡς ὅτ' ἄρης ἐγχέσπαλος, ἢ ὀλοὸν πῦρ
οὔρεσι μαίνηται βαθέης ἐνὶ τάρφεσιν ὕλης.

ἀφλοισμὸς δὲ περὶ στόμα γίνεται. δείκνυσι δ' ὅμως διὰ τῆς ὀδυσσείας (καὶ γὰρ ταῦτα πολλῶν ἕνεκα προσεπιθεωρητέον) ὅτι, μεγάλης φύσεως ὑποφερομένης ἤδη, ἴδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον. δῆλος γὰρ ἐκ πολλῶν τε ἄλλων συντεθεικὼς ταύτην δευτέραν τὴν ὑπόθεσιν, ἀτὰρ δὴ κἀκ τοῦ λείψανα τῶν ἰλιακῶν παθημάτων διὰ τῆς ὀδυσσείας, ὡς ἐπισόδιά τινα τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου προσεπεισφέρειν, καὶ νὴ δί' ἐκ τοῦ τὰς ὀλοφύρσεις καὶ τοὺς οἴκτους ὡς πάλαι που προεγνωσμένους τοῖς ἥρωσιν, ἐνταῦθα προσαποδιδόναι. οὐ γὰρ ἄλλο, ἢ τῆς ἰλιάδος ἐπίλογός ἐστιν ἡ ὀδύσσεια.

ἔνθα μὲν αἴας κεῖται ἀρήιος, ἔνθα δ' ἀχιλλεὺς,
ἔνθα δὲ πάτροκλος θεόφιν μήστωρ ἀτάλαντος,
ἔνθα δ' ἐμὸς φίλος υἱός.

ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας οἶμαι, τῆς μὲν ἰλιάδος γραφομένης ἐν ἀκμῇ πνεύματος, ὅλον τὸ σωμάτιον δραματικὸν ὑπεστήσατο καὶ ἐναγώνιον: τῆς δὲ ὀδυσσείας τὸ πλέον διηγηματικόν, ὅπερ ἴδιον γήρως. ὅθεν ἐν τῇ ὀδυσσείᾳ παρεικάσαι τις ἂν καταδυομένῳ τὸν ὅμηρον ἡλίῳ, οὗ δίχα τῆς σφοδρότητος παραμένει τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἔτι τοῖς ἰλιακοῖς ἐκείνοις ποιήμασιν ἴσον ἐνταῦθα σώζει τὸν τόνον, οὐδ' ἐξωμαλισμένα τὰ ὕψη, καὶ ἰζήματα μηδαμοῦ λαμβάνοντα, οὐδὲ τὴν πρόχυσιν ὁμοίαν τῶν ἐπαλλήλων παθῶν, οὐδὲ τὸ ἀγχίστροφον καὶ πολιτικὸν ταῖς τῆς ἀληθείας φαντασίαις καταπεπυκνωμένον: ἀλλ', οἷον ὑποχωροῦντος εἰς ἑαυτὸν ὠκεανοῦ, καὶ περὶ τὰ ἴδια τέρματ' ἐρημουμένου, τὸ λοιπὸν φαίνονται τοῦ μεγέθους ἀμπώτιδες, κἂν τοῖς μυθώδεσι καὶ ἀπίστοις πλάνος. λέγων δὲ ταῦτ' οὐκ ἐπιλέλησμαι τῶν ἐν τῇ ὀδυσσείᾳ χειμώνων, καὶ τῶν περὶ τὸν κύκλωπα, καὶ τινῶν ἄλλων: ἀλλὰ γῆρας διηγοῦμαι, γῆρας δ' ὅμως

μως ὁμήρου. πλὴν ἐν ἅπασι τούτοις ἑξῆς τοῦ πρακτικοῦ κρατεῖ τὸ μυθικόν. παρεξέβην δ' εἰς ταῦθ', ὡς ἔφην, ἵνα δείξαιμι, ὡς εἰς λῆρον ἐνίοτε ῥᾷστον κατὰ τὴν ἀπακμὴν τὰ μεγαλοφυῆ παρατρέπεται: οἷα τὰ περὶ τὸν ἀσκὸν, καὶ τοὺς ἐκ κίρκης συοφορβουμένους, οὓς ὁ ζώιλος ἔφη χοιρίδια κλαίοντα: καὶ τὸν ὑπὸ τῶν πελειάδων ὡς νεοσσὸν παρατρεφόμενον δία: καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ ναυαγίου δέχ' ἡμέρας ἄσιτον: τά, τε περὶ τὴν μνηστηροφονίαν ἀπίθανα. τί γὰρ ἂν ἄλλο φήσαιμεν ταῦτα, ἢ τῷ ὄντι τοῦ διὸς ἐνύπνια; δευτέρου δὲ εἵνεκα προσιστορείσθω τὰ κατὰ τὴν ὀδύσσειαν, ὅπως ᾖ σοι γνώριμον ὡς ἡ ἀπακμὴ τοῦ πάθους ἐν τοῖς μεγάλοις συγγραφεῦσι, καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται. τοιαῦτα γάρ που τὰ περὶ τὴν τοῦ ὀδυσσέως ἠθικῶς αὐτῷ βιολογούμενα οἰκίαν, οἱονεὶ κωμῳδία τίς ἐστιν ἠθολογουμένη. φέρε νῦν, εἴ τι καὶ ἕτερον ἔχοιμεν ὑψηλοὺς ποιεῖν τοὺς λόγους δυνάμενον, ἐπισκεψώμεθα. οὐκοῦν ἐπειδὴ πᾶσι τοῖς πράγμασι φύσει συνεδρεύει τινὰ μόρια ταῖς ὕλαις συνυπάρχοντα, ἐξ ἀνάγκης γένοιτ' ἂν ἡμῖν ὕψους αἴτιον, τὸ τῶν ἐκφερομένων ἐκλέγειν ἀεὶ τὰ καιριώτατα, καὶ ταῦτα τῇ πρὸς ἄλληλα ἐπισυνθέσει, καθάπερ ἕν τι σῶμα, ποιεῖν δύνασθαι. τὸ μὲν γὰρ τῇ ἐκλογῇ τῶν λημμάτων τὸν ἀκροατὴν, τὸ δὲ τῇ πυκνώσει τῶν ἐκλελεγμένων προσάγεται. οἷον ἡ σαπφὼ τὰ συμβαίνοντα ταῖς ἐρωτικαῖς μανίαις παθήματα ἐκ τῶν παρεπομένων καὶ ἐκ τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἑκάστοτε λαμβάνει. ποῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἀποδείκνυται; ὅτε τὰ ἄκρα αὐτῶν καὶ ὑπερτεταμένα δεινὴ καὶ ἐκλέξαι, καὶ εἰς ἄλληλα συνδῆσαι.

φαίνεταί μοι κεῖνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν' ἢ μὴν, ὅς τις ἐναντίος τοι
ἰζάνει, καὶ πλησίον ἁδυφώνου
σοῦ ὑπακούει,
καὶ γελώσας ἱμερόεν, τό, μοι τὰν
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόασεν.
ὡς ἴδον σ', ὣς βρόγχον ἐμοὶ γὰρ αὐδᾶς
οὐδὲν ἔθ' ἥκει:
ἀλλὰ καμμὲν γλῶσσ' ἔαγ': ἐν δὲ λεπτὸν
αὐτίκα χρῷ πῦρ ὑποδεδρόμακεν:
ὀμμάτεσσιν δ' οὐδὲν ὅρημι: βομβεῦσι
ἐν δ' ἀκοαί μοι:

κὰδ δ' ἱδρὼς ψυχρὸς χέεται: τρόμος δὲ
πᾶσαν αἱρεῖ: χλωροτέρη δὲ ποίας
ἐμμί: τεθνάναι δ' ὀλίγου δέοιγε
φαίνομαι ἄπνους.

ἀλλὰ πᾶν τολματόν: ἐπεὶ πένητα. οὐ θαυμάζεις ὡς ὑπ' αὐτὸ τὴν ψυχὴν, τὸ σῶμα, τὰς ἀκοὰς, τὴν γλῶσσαν, τὰς ὄψεις, τὴν χρόαν, πάνθ' ὡς ἀλλότρια διοιχόμενα ἐπιζητεῖ; καὶ καθ' ὑπεναντιώσεις ἅμα ψύχεται, κάεται, ἀλογιστεῖ, φρονεῖ; ἢ γὰρ φοβεῖται, ἢ παρ' ὀλίγον τέθνηκεν. ἵνα μὴ ἕν τι περὶ αὐτὴν πάθος φαίνηται: παθῶν δὲ σύνοδος. πάντα μὲν τὰ τοιαῦτα γίνεται περὶ τοὺς ἐρῶντας. ἡ λῆψις δ', ὡς ἔφην, τῶν ἄκρων, καὶ ἡ εἰς ταυτὸ συναίρεσις, ἀπειργάσατο τὴν ἐξοχήν. ὅπερ, οἶμαι, καὶ ἐπὶ τὸν τῶν χειμώνων τρόπον ὁ ποιητὴς ἐκλαμβάνει τῶν παρακολουθούντων τὰ χαλεπώτατα. ὁ μὲν γὰρ τὰ ἀριμάσπεια ποιήσας, ἐκεῖνα οἴεται δεινά,

θαῦμ' ἡμῖν καὶ τοῦτο μέγα φρεσὶν ἡμετέρῃσιν:
ἄνδρες ὕδωρ ναίουσιν ἀπὸ χθονὸς ἐν πελάγεσσι:
δύστηνοί τινές εἰσιν: ἔχουσι γὰρ ἔργα πονηρά.
ὄμματ' ἐν ἄστροισι, ψυχὴν δ' ἐν πόντῳ ἔχουσιν.
ἦ που πολλὰ θεοῖσι φίλας ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες,
εὔχονται σπλάγχνοισι κακῶς ἀναβαλλομένοισι.

παντὶ μὴν οἶμαι δῆλον, ὡς πλέον ἄνθος ἔχει τὰ λεγόμενα, καὶ δέος. ὁ δὲ ὅμηρος πῶς; ἓν γὰρ ἀπὸ πολλῶν λεγέσθω,

ἐν δ' ἔπεσ' ὡς ὅτε κῦμα θοῇ ἐν νηῒ πέσῃσι
λάβρον ὑπαὶ νεφέων ἀνεμοτρεφὲς, ἡ δέ τε πᾶσα
ἄχνῃ ὑπεκρύφθη, ἀνέμοιο δὲ δεινὸς ἀήτης
ἱστίῳ ἐμβρέμεται, τρομέουσι δέ τε φρένα ναῦται
δειδιότες, τυτθὸν γὰρ ὑπ' ἐκ θανάτοιο φέρονται.

ἐπεχείρησε καὶ ὁ ἄρατος τὸ αὐτὸ τοῦτο μετενεγκεῖν.

ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον ἄϊδ' ἐρύκει.

πλὴν μικρὸν αὐτὸ, καὶ γλαφυρὸν ἐποίησεν ἀντὶ φοβεροῦ. ἔτι δὲ παρώρισε τὸν κίνδυνον εἰπὼν ξύλον ἄϊδ' ἐρύκει. οὐκοῦν ἀπείργει. ὁ δὲ ποιητὴς οὐκ εἰς ἅπαξ περιορίζει τὸ δεινὸν, ἀλλὰ τοὺς ἀεὶ, καὶ μονονουχὶ κατὰ πᾶν κῦμα πολλάκις ἀπολλυμένους εἰκονογραφεῖ. καὶ μὴν τὰς προθέσεις, ἀσυνθέτους οὔσας συναναγκάσας, παρὰ φύσιν, καὶ εἰς ἀλλήλας συμβιασάμενος, ὑπ' ἐκ θανάτοιο, τῷ μὲν συνεμπίπτοντι

πάθει τὸ ἔπος ὁμοίως ἐβασάνισεν· τῇ δὲ τοῦ ἔπους συνθλίψει τὸ πάθος ἄκρως ἀπεπλάσατο: καὶ μονονοὺκ ἐνετύπωσε τῇ λέξει τοῦ κινδύνου τὸ ἰδίωμα, ὑπ᾽ ἐκ θανάτοιο φέρονται. οὐκ ἄλλως ὁ ἀρχίλοχος ἐπὶ τοῦ ναυαγίου: καὶ ἐπὶ τῇ προσαγγελίᾳ ὁ δημοσθένης. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, φησιν: ἀλλὰ τὰς ἐξοχὰς, ὡς εἴποι τις, ἀριστίνδην ἐκκαθήραντες, ἐπισυνέθηκαν: οὐδὲν φλοιῶδες, ἢ ἄσεμνον, ἢ σχολικὸν ἐγκατατάττοντες διὰ μέσου. λυμαίνεται γὰρ ταῦτα τὸ ὅλον, ὡσανεὶ ψύγματα, ἢ ἀραιώματα ἐμποιοῦντα μεγέθη συνοικοδομούμενα τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει συντετειχισμένα. σύνεδρός ἐστι ταῖς προεκκειμέναις ἀρετὴ, καὶ ἣν καλοῦσιν αὔξησιν. ὅταν δεχομένων τῶν πραγμάτων, καὶ ἀγώνων κατὰ περιόδους, ἀρχάς τε πολλὰς, καὶ ἀναπαύλας, ἕτερα ἑτέροις ἐπεισκυκλούμενα μεγέθη συνεχῶς ἐπεισάγηται κατὰ ἐπίτασιν. τοῦτο δὲ εἴτε διὰ τοπηγορίαν, εἴτε δείνωσιν, ἢ πραγμάτων ἢ κατασκευῶν ἐπίρρωσιν, εἴτ᾽ ἐποικονομίαν ἔργων, ἢ παθῶν, μυρίαι γὰρ ἰδέαι τῶν αὐξήσεων γίνοιτο, χρὴ γινώσκειν ὅμως τὸν ῥήτορα, ὡς οὐδὲν ἂν τούτων καθ᾽ αὑτὸ συσταίη χωρὶς ὕψους τέλειον. πλὴν εἰ μὴ ἐν οἴκτοις ἄρα νὴ δία, ἢ ἐν εὐτελισμοῖς. τῶν δ᾽ ἄλλων αὐξητικῶν ὅτου περ ἂν τὸ ὑψηλὸν ἀφέλῃς, ὡς ψυχὴν ἐξαιρήσεις σώματος. εὐθὺς γὰρ ἀτονεῖ, καὶ κενοῦται τὸ ἔμπρακτον αὐτῶν, μὴ τοῖς ὕψεσι συνεπιρρωννύμενον. ᾗ μέντοι διαφέρει τοῦ ἀρτίως εἰρημένου τὰ νῦν παραγγελλόμενα, περιγραφὴ γάρ τις ἦν ἐκεῖνο τῶν ἄκρων λημμάτων, καὶ εἰς ἑνότητα σύνταξις, καὶ τίνι καθόλου τῶν αὐξήσεων παραλλάττει τὰ ὕψη, τῆς σαφηνείας αὐτῆς ἕνεκα συντόμως διοριστέον. ὁ μὲν οὖν τῶν τεχνογράφων ὅρος, ἔμοιγ᾽ οὐκ ἀρεστός. αὔξησίς ἐστι, φασὶ, λόγος μέγεθος περιτιθεὶς τοῖς ὑποκειμένοις. δύναται γὰρ ἀμέλει καὶ ὕψους, καὶ πάθους, καὶ τρόπων εἶναι κοινὸς οὗτος ὁ ὅρος. ἐπειδὴ κἀκεῖνα τῷ λόγῳ περιτίθησι ποιόν τι μέγεθος. ἐμοὶ δὲ φαίνεται ταῦτα ἀλλήλων παραλλάττειν, ᾗ κεῖται τὸ μὲν ὕψος ἐν διάρματι. ἡ δ᾽ αὔξησις καὶ ἐν πλήθει. διόπερ ἐκεῖνο μὲν κἂν νοήματι ἑνὶ πολλάκις, ἡ δὲ πάντως μετὰ ποσότητος καὶ περιουσίας τινὸς ὑφίσταται. καὶ ἔστιν ἡ αὔξησις, ὡς τύπῳ περιλαβεῖν, συμπλήρωσις ἀπὸ πάντων τῶν ἐμφερομένων τοῖς πράγμασι μορίων, καὶ τόπων ἰσχυροποιοῦσα τῇ ἐπιμονῇ τὸ κατεσκευασμένον. ταύτῃ τῆς πίστεως διεστῶσα, ὅτι ἡ μὲν τὸ ζητούμενον ἀποδείκνυσιν.

λείπει.

πλουσιώτατα καθάπερ τι πέλαγος εἰς ἀναπεπταμένον κέχυται πολλαχῆ μέγεθος. ὅθεν, οἶμαι, κατὰ λόγον ὁ μὲν ῥήτωρ ἅτε παθητικώτερος πολὺ τὸ διάπυρον ἔχει, καὶ θυμικῶς ἐκφλεγόμενον. ὁ δὲ, καθεστὼς ἐν ὄγκῳ καὶ μεγαλοπρεπεῖ σεμνότητι, οὐκ ἔψυκται μὲν, ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως ἐπέστραπται. οὐ κατ᾽ ἄλλα δέ τινα ἢ ταῦτα ἐμοὶ δοκεῖ φίλτατε τερεντιανὲ, λέγω δὲ, εἰ καὶ ἡμῖν ὡς ἕλλησιν ἐφεῖταί τι γινώσκειν, καὶ ὁ κικέρων τοῦ δημοσθένους ἐν τοῖς μεγέθεσι παραλλάττει. ὁ μὲν γὰρ ἐν ὕψει τὸ πλέον ἀποτόμῳ, ὁ δὲ κικέρων ἐν χύσει. καὶ ὁ μὲν ἡμέτερος διὰ τὸ μετὰ βίας, ἕκαστα ἔτι δὲ τάχους, ῥώμης, δεινότητος, οἷον καίειν τε, ἅμα καὶ διαρπάζειν, σκηπτῷ τινι παρεικάζοιτ᾽ ἂν, ἢ κεραυνῷ: ὁ δὲ κικέρων ὡς ἀμφιλαφής ἐμπρησμὸς οἶμαι πάντῃ νέμεται, καὶ ἀνειλεῖται: πολὺ ἔχων καὶ ἐπίμονον ἀεὶ τὸ καῖον διακληρονομούμενον ἄλλοτ᾽ ἄλλως ἐν αὐτῷ, καὶ κατὰ διαδοχὰς ἀνατρεφόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμεῖς ἂν ἄμεινον ἐπικρίνοιτε. καιρὸς δὲ τοῦ δημοσθενικοῦ μὲν ὕψους, καὶ ὑπερτεταμένου, ἔν τε ταῖς δεινώσεσι καὶ τοῖς σφοδροῖς πάθεσι: καὶ ἔνθα δεῖ τὸν ἀκροατὴν τὸ σύνολον ἐκπλῆξαι. τῆς δὲ χύσεως, ὅπου χρὴ καταντλῆσαι. τοπηγορίαις τε γὰρ, καὶ ἐπιλόγοις κατὰ τὸ πλέον, καὶ παρεκβάσεσι, καὶ τοῖς φραστικοῖς ἅπασι, καὶ ἐπιδεικτικοῖς, ἱστορίαις τε, καὶ φυσιολογίαις, καὶ οὐκ ὀλίγοις ἄλλοις μέρεσιν ἁρμόδιος. ὅτι μέντοι ὁ πλάτων (ἐπάνειμι γὰρ) χεύματί τινι ἀψοφητὶ ῥέων οὐδὲν ἧττον μεγεθύνεται,
» ἀνεγνωκὼς τὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ, τὸν τύπον οὐκ ἀγνοεῖς. οἱ ἄρα φρο-
» νήσεως, φησὶ, καὶ ἀρετῆς ἄπειροι, εὐωχίαις δὲ, καὶ τοῖς τοιούτοις ἀεὶ
» συνόντες, κάτω, ὡς ἔοικε, φέρονται. καὶ ταύτῃ πλανῶνται διὰ βίου.
» πρὸς δὲ τὸ ἀληθὲς ἄνω οὔτ᾽ ἀνέβλεψαν πώποτε, οὔτ᾽ ἀνηνέχθησαν:
» οὐδὲ βεβαίου τε καὶ καθαρᾶς ἡδονῆς ἐγεύσαντο. ἀλλὰ βοσκημάτων
» δίκην κάτω ἀεὶ βλέποντες, καὶ κεκυφότες εἰς γῆν, καὶ εἰς τραπέ-
» ζας, βόσκονται χορταζόμενοι, καὶ ὀχεύοντες. καὶ ἕνεκα τῆς τούτων
» πλεονεξίας λακτίζοντες, καὶ κυρίττοντες ἀλλήλους σιδηροῖς κέρα-
» σι, καὶ ὁπλαῖς, ἀποκτιννύουσι δι᾽ ἀπληστίαν. ἐνδείκνυται δ᾽ ἡμῖν οὗ-
τος ὁ ἀνὴρ, εἰ βουλοίμεθα μὴ κατολιγωρεῖν, ὡς καὶ ἄλλη τις παρὰ τὰ εἰρημένα ὁδὸς ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τείνει. ποία δὲ καὶ τίς αὕτη; ἡ τῶν ἔμ-

πρόσθεν μεγάλων, συγγραφέων καὶ ποιητῶν μίμησίς τε, καὶ ζήλωσις. καὶ τούτου γε φίλτατε ἀπρὶξ ἐχώμεθα τοῦ σκοποῦ. πολλοὶ γὰρ ἀλλοτρίῳ θεοφοροῦνται πνεύματι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν καὶ τὴν πυθίαν λόγος ἔχει τρίποδι πλησιάζουσαν, ἔνθα ῥῆγμά ἐστι γῆς ἀναπνέον, ὥς φασιν, ἀτμὸν ἔνθεον αὐτόθεν: καὶ ἐγκύμονα τῆς δαιμονίου καθισταμένην δυνάμεως παραυτίκα χρησμῳδεῖν κατ' ἐπίπνοιαν, οὕτως ἀπὸ τῆς τῶν ἀρχαίων μεγαλοφυΐας εἰς τὰς τῶν ζηλούντων ἐκείνους ψυχὰς, ὡς ἀπὸ ἱερῶν στομίων, ἀπόρροιαί τινες φέρονται, ὑφ' ὧν ἐπιπνεόμενοι καὶ οἱ μὴ λίαν φοιβαστικοὶ, τῷ ἑτέρων συνενθουσιῶσι μεγέθει. μόνος ἡρόδοτος ὁμηρικώτατος ἐγένετο. στησίχορος ἔτι πρότερον, ὅ, τε ἀρχίλοχος. πάντων δὲ τούτων μάλιστα ὁ πλάτων ἀπὸ τοῦ ὁμηρικοῦ ἐκείνου νάματος εἰς αὑτὸν μυρίας ὅσας παρατροπὰς ἀποχετευσάμενος. καὶ ἴσως ἡμῖν ἀποδείξεων ἔδει. εἰ μὴ τὰ * ἐπ' ἴνδους καὶ οἱ περὶ ἀμμώνιον ἐκλέξαντες ἀνέγραψαν. ἔστι δ' οὐ κλοπὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὡς ἀπὸ καλῶν ἠθῶν, ἢ πλασμάτων, ἢ δημιουργημάτων ἀποτύπωσις. καὶ οὐδ' ἂν ἐμβιβάσαι μοι δοκεῖ τηλικαῦτά τινα τοῖς τῆς φιλοσοφίας δόγμασι, καὶ εἰς ποιητικὰς ὕλας πολλαχοῦ συνεμβῆναι, καὶ φράσεις, εἰ μὴ περὶ πρωτείων νὴ δία παντὶ θυμῷ πρὸς ὅμηρον, ὡς ἀνταγωνιστὴς νέος πρὸς ἤδη τε θαυμασμένον, ἴσως μὲν φιλονεικότερον, καὶ οἱονεὶ διαδορατιζόμενος, οὐκ ἀνωφελῶς δ' ὅμως, διηριστεύετο. ἀγαθὴ γὰρ κατὰ τὸν ἡσίοδον ἔρις ἥδε βροτοῖσι: καὶ τῷ ὄντι καλὸς οὗτος, καὶ ἀξιονικώτατος εὐκλείας ἀγών τε, καὶ στέφανος: ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι τῶν προγενεστέρων, οὐκ ἄδοξον. οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς ἡνίκ' ἂν διαπονῶμεν ὑψηγορίας τι καὶ μεγαλοφροσύνης δεόμενον, καλὸν ἀναπλάττεσθαι ταῖς ψυχαῖς, πῶς ἂν εἰ τύχοι ταὐτὸ τοῦθ' ὅμηρος εἶπεν. πῶς δ' ἂν πλάτων, ἢ δημοσθένης ὕψωσαν, ἢ ἐν ἱστορίᾳ θουκυδίδης. προσπίπτοντα γὰρ ἡμῖν κατὰ ζῆλον ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, καὶ οἷον διαπρέποντα, τὰς ψυχὰς ἀνοίσει πως πρὸς τὰ ἀνειδωλοποιούμενα μέτρα, ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ κἀκεῖνο τῇ διανοίᾳ προσυπογράφοιμεν, πῶς ἂν τόδε τι ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον παρὼν ὅμηρος ἤκουσεν, ἢ δημοσθένης: ἢ πῶς ἂν ἐπὶ τούτῳ διετέθησαν. τῷ γὰρ ὄντι μέγα τὸ ἀγώνισμα, τοιοῦτον ὑποτίθεσθαι τῶν ἰδίων λόγων δικαστήριον, καὶ θέατρον: καὶ ἐν τηλικούτοις, ἥρωσι κριταῖς τε, καὶ μάρτυσιν ὑπέχειν τῶν γραφομένων εὐθύνας, καὶ μὴ παῖξαι. πλέον δὲ τούτων παρορμητικὸν, εἰ προστιθείης, πῶς ἂν ἐμοῦ ταῦτα γράψαντος ὁ μετ' ἐ-

μὴ πᾶς ἀκούσειεν αἰών. εἰ δέ τις αὐτόθεν φοβοῖτο, μὴ τοῦ ἰδίου βίου καὶ χρόνου φθέγξαιτό τι ὑπερήμερον, ἀνάγκη καὶ τὰ συλλαμβανόμενα ὑπὸ τῆς τούτου ψυχῆς ἀτελῆ, καὶ τυφλὰ ὥσπερ ἀμβλοῦσθαι πρὸς τὸν τῆς ὑστεροφημίας ὅλως μὴ τελεσφορούμενα χρόνον. ὄγκου, καὶ μεγαληγορίας, καὶ ἀγῶνος ἐπὶ τούτοις ὦ νεανία καὶ αἱ φαντασίαι παρασκευαστικώταται: εἰδωλοποιίας αὐτὰς ἔνιοι λέγουσι. καλεῖται μὲν γὰρ κοινῶς φαντασία πᾶν ἐννόημα λόγου γεννητικὸν ὁπωσοῦν παριστάμενον: ἰδίως δ᾽ ἐπὶ τούτων κεκράτηκε τοὔνομα, ὅταν ἃ λέγῃς, ὑπ᾽ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ πάθους βλέπειν δοκῇς, καὶ ὑπ᾽ ὄψιν τιθῇς τοῖς ἀκούουσιν. ὡς δ᾽ ἕτερόν τι ἡ ῥητορικὴ φαντασία βούλεται, καὶ ἕτερον ἡ παρὰ ποιηταῖς, οὐκ ἂν λάθοι σε. οὐδ᾽ ὅτι τῆς μὲν ἐν ποιήσει τέλος ἐστὶν ἔκπληξις, τῆς δ᾽ ἐν λόγοις ἐνάργεια. ἀμφότεραι δ᾽ ὅμως τοῦτ᾽ ἐπιζητοῦσι τὸ συγκεκινημένον.

ὦ μῆτερ ἱκετεύω σε. μὴ ἐπίσειέ μοι
τὰς αἱματωποὺς, καὶ δρακοντώδεις κόρας.
αὗται γὰρ αὗται πλησίον θρώσκουσί μου. καὶ,
οἴμοι, κτανεῖ με: ποῖ φύγω;

ἐνταῦθ᾽ ὁ ποιητὴς αὐτὸς οὐκ εἶδεν ἐριννύας, ὃ δὲ, ἐφαντάσθη, μικροῦ δεῖν θεάσασθαι καὶ τοὺς ἀκούοντας ἠνάγκασεν. ἔστι μὲν οὖν φιλοπονώτατος ὁ εὐριπίδης δύο ταυτὶ πάθη, μανίας τε, καὶ ἔρωτας ἐκτραγῳδῆσαι. κἀν τούτοις, ὡς οὐκ οἶδ᾽ εἴ τισιν ἑτέροις, ἐπιτυχέστατος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιτίθεσθαι φαντασίαις οὐκ ἄτολμος. ἥκιστά γέ τι μεγαλοφυὴς ὢν, ὅμως τὴν αὐτὸς αὑτοῦ φύσιν ἐν πολλοῖς γενέσθαι τραγικὴν προσηνάγκασε. καὶ παρ᾽ ἕκαστα ἐπὶ τῶν μεγεθῶν, ὡς ὁ ποιητής.

οὐρῇ δὲ πλευράς τε καὶ ἰσχίον ἀμφοτέρωθεν
μαστίεται, ἐν δ᾽ αὐτὸν ἐποτρύνει μάχεσθαι.

τῷ γοῦν φαέθοντι παραδιδοὺς τὰς ἡνίας ὁ ἥλιος:

ἔλα δὲ, μήτε λιβυκὸν αἰθέρ᾽ εἰσβαλὼν,
κρᾶσιν γὰρ ὑγρὰν οὐκ ἔχων ἁψῖδα σὴν
κάτω διήσει, φησίν. εἶθ᾽ ἑξῆς.
ἵει δ᾽ ἐφ᾽ ἑπτὰ πλειάδων ἔχων δρόμον.
τοσαῦτ᾽ ἀκούσας εἶτ᾽ ἔμαρψεν ἡνίας.
κρούσας δὲ πλευρὰ πτεροφόρων ὀχημάτων,
μεθῆκεν. αἱ δ᾽ ἔπταντ᾽ ἐπ᾽ αἰθέρος πτυχάς.

πατὴρ

πατὴρ δ' ὄπισθε νῶτα σειρείου βεβὼς
ἵππευε παῖδα νουθετῶν, ἐκεῖσ' ἔλα.
τῇ δ' ἔστρεφ' ἅρμα, τῇ δε.

ἆρ' οὐκ ἂν εἴποις, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ γράφοντος συνεπιβαίνει τοῦ ἅρματος, καὶ συγκινδυνεύουσα τοῖς ἵπποις συνεπτέρωται; οὐ γὰρ ἄν, εἰ μὴ τοῖς οὐρανίοις ἐκείνοις ἔργοις ἰσοδρομοῦσα ἐφέρετο, τοιαῦτ' ἄν ποτε ἐφαντάσθη. ὅμοια καὶ τὰ ἐπὶ τῆς κασσάνδρας αὐτῷ.

ἀλλ' ὦ φίλιπποι τρῶες.

τοῦ δ' αἰσχύλου φαντασίαις ἐπιτολμῶντος ἡρωϊκωτάταις, ὥσπερ οἱ ἑπτὰ ἐπὶ θήβαις παρ' αὐτῷ.

ἄνδρες, φησὶν, ἑπτὰ θούριοι λοχαγέται
ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος,
καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
ἄρη τ', ἐνυὼ, καὶ φιλαίματον φόβον
ὁρκωμότησαν.

τὸν ἴδιον αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους δίχα οἴκτου συνομνύμενοι θάνατον. ἐνίοτε μέντοι ἀκατεργάστους, καὶ οἱονεὶ ποκοειδεῖς τὰς ἐννοίας, καὶ ἀμαλάκτους, φέροντος ὅμως ἑαυτὸν ὁ εὐριπίδης κἀκείνοις ὑπὸ φιλοτιμίας τοῖς κινδύνοις προσβιβάζει. καὶ παρὰ μὲν αἰσχύλῳ παραδόξως τὰ τοῦ λυκούργου βασίλεια κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ διονύσου θεοφορεῖται.

ἐνθουσιᾷ δὴ δῶμα: βακχεύει στέγη.

ὁ δ' εὐριπίδης τὸ αὐτὸ τοῦθ' ἑτέρως ἐφηδύνας ἐξεφώνησε.

πᾶν δὲ συνεβάκχευεν ὄρος.

ἄκρως δὲ καὶ ὁ σοφοκλῆς ἐπὶ τοῦ θνήσκοντος οἰδίπου, καὶ ἑαυτὸν μετὰ διοσημείας τινὸς θάπτοντος πεφάντασται. καὶ κατὰ τὸν ἀπόπλουν τῶν ἑλλήνων, ἔπειτ' ἀχιλλέως προφαινομένου τοῖς ἀναγομένοις ὑπὲρ τοῦ τάφου. ἣν οὐκ οἶδ' εἴ τις ὄψιν ἐναργέστερον εἰδωλοποίησε σιμωνίδου. πάντα δ' ἀμήχανον παρατίθεσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ τὰ μὲν παρὰ τοῖς ποιηταῖς μυθικωτέραν ἔχει τὴν ὑπερέκπτωσιν, ὡς ἔφην, καὶ πάντη τὸ πιστὸν ὑπεραίρουσαν. τῆς δὲ ῥητορικῆς φαντασίας, κάλλιστον ἀεὶ τὸ ἔμπρακτον, καὶ ἐνάληθες. δειναὶ δὲ καὶ ἔκφυλοι αἱ παραβάσεις. ἡνίκ' ἂν ᾖ ποιητικὸν τοῦ λόγου, καὶ μυθῶδες τὸ πλάσμα, καὶ εἰς πᾶν προσεκπίπτον τὸ ἀδύνατον. ὡς ἤδη νὴ δία καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς δεινοὶ ῥήτορες, καθάπερ οἱ τραγῳδοὶ, βλέπουσιν ἐριννύας. καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο μαθεῖν οἱ γενναῖοι δύνανται, ὅτι ὁ λέγων ὀρέστης,

μέθης, μὴ οὖσα τῆς ἐμῆς ἐρινύων.
μέσον μ' ὀχμάζεις, ὡς βάλῃς εἰς τάρταρον,
φαντάζεται ταῦθ' ὅτι μαίνεται. τί οὖν ἡ ῥητορικὴ φαντασία δύνα-
ται; πολλὰ μὲν ἴσως καὶ ἄλλα τοῖς λόγοις ἐναγώνια, καὶ ἐμπαθῆ
προσεισφέρειν: κατακιρναμένη μέντοι ταῖς πραγματικαῖς ἐπιχει-
ρήσεσιν, οὐ πείθει τὸν ἀκροατὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δουλοῦται. καὶ
μὴν εἴ τις, φησίν, αὐτίκα δὴ μάλα κραυγῆς ἀκούσειε πρὸ τῶν δι-
καστηρίων, εἶτ' εἴποι τις, ὡς ἀνέωκται τὸ δεσμωτήριον. οἱ δὲ δε-
σμῶται φεύγουσιν: οὐθεὶς οὕτως οὔτε γέρων, οὔτε νέος ὀλίγω-
ρός ἐστιν, ὃς οὐχὶ βοηθήσει καθ' ὅσον δύναται. εἰ δὲ δή τις εἴποι πα-
ρελθών, ὡς ὁ τούτους ἀφεὶς οὗτός ἐστιν, οὐδὲ λόγου τυχών, παραυ-
τίκ' ἂν ἀπόλοιτο. ὡς νὴ δία καὶ ὁ ὑπερίδης κατηγορούμενος, ἐπει-
» δὴ τὸ δούλοις μετὰ τὴν ἧτταν ἐλευθέρους ἐψηφίσατο, τοῦτο τὸ ψή-
» φισμα, εἶπεν, οὐχ ὁ ῥήτωρ ἔγραψεν, ἀλλ' ἡ ἐν χαιρωνείᾳ μάχη. ἅμα
γὰρ τῷ πραγματικῷ ἐπιχειρεῖν ὁ ῥήτωρ πεφάντασται. διὸ καὶ τὸν
τοῦ πείθειν ὅρον ὑπερβέβηκε τῷ λήμματι. φύσει δέ πως ἐν τοῖς τοιού-
τοις ἅπασιν ἀεὶ τοῦ κρείττονος ἀκούομεν. ὅθεν ἀπὸ τοῦ ἀποδεικτικοῦ
περιελκόμεθα εἰς τὸ κατὰ φαντασίαν ἐκπληκτικόν. ᾧ τὸ πραγμα-
τικὸν ἐγκρύπτεται περιλαμπόμενον. καὶ τοῦτ' οὐκ ἀπεικότως πάσχο-
μεν. δυοῖν γὰρ συνταττομένων ὑφ' ἕν, ἀεὶ τὸ κρεῖττον εἰς ἑαυτὸ τὴν
θατέρου δύναμιν περισπᾷ. τοσαῦτα περὶ τῆς κατὰ τὰς νοήσεις ὑ-
ψηλῶν, καὶ ὑπὸ μεγαλοφροσύνης, ἢ μιμήσεως, ἢ φαντασίας ἀ-
πογεννωμένων ἀρκέσει. αὐτόθι μέντοι καὶ ὁ περὶ σχημάτων ἐφεξῆς
τέτακται τόπος. καὶ γὰρ ταῦτ' ἂν ὃν δεῖ σκευάζηται τρόπον, ὡς ἔφην,
οὐκ ἂν ἡ τυχοῦσα μεγέθους εἴη μερίς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ τὸ πάντα
διακριβοῦν πολὺ ἔργον ἐν τῷ παρόντι, μᾶλλον δ' ἀπεράντον, ὀλί-
γα τούτων ὅσα μεγαληγορίας ἀποτελεστικά, τοῦ πιστώσασθαι τὸ προ-
κείμενον ἕνεκα καὶ δὴ διέξιμεν. ἀπόδειξιν ὁ δημοσθένης ὑπὲρ τῶν πε-
πολιτευμένων εἰσφέρει. τίς δ' ἦν ἡ κατὰ φύσιν χρῆσις αὐτῆς; οὐχ
» ἡμάρτετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθε-
» ρίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι. ἔχετε δὲ οἰκεῖα τούτου πα-
» ραδείγματα. οὐδὲ γὰρ οἱ ἐν μαραθῶνι ἥμαρτον: οὐδ' οἱ ἐν σαλαμῖ-
» νι, οὐδ' οἱ ἐν πλαταιαῖς. ἀλλ' ἐπειδὴ καθάπερ ἐμπνευσθεὶς ἐξαί-
φνης ὑπὸ θεοῦ, καὶ οἱονεὶ φοιβόληπτος γενόμενος, τὸν τῶν ἀριστέων
» τῆς ἑλλάδος ὅρκον ἐξεφώνησεν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, οὐ μὰ τοὺς

» ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας, φαίνεται δι' ἑνὸς τοῦ ὁμοτικοῦ σχήματος, ὅπερ ἐνθάδε ἀποστροφὴν ἐγὼ καλῶ. τοὺς μὲν προγόνους ἀποθεώσας, ὅτι δεῖ τοὺς οὕτως ἀποθανόντας ὡς θεοὺς ὀμνύναι παριστάνων: τοῖς δὲ κρίνουσι, τὸ τῶν ἐκεῖ προκινδυνευσάντων ἐντιθεὶς φρόνημα, τὴν δὲ τῆς ἀποδείξεως φύσιν μεθιστὰς, εἰς ὑπερβάλλον ὕψος, καὶ πάθος, καὶ ξένων καὶ ὑπερφυῶν ὅρκων ἀξιοπιστίαν: καὶ ἅμα παιώνειόν τινα, καὶ ἀλεξιφάρμακον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουόντων καθιεὶς λόγον, ὡς κουφιζομένους ὑπὸ τῶν ἐγκωμίων, μηδὲν ἔλαττον τῇ μάχῃ τῇ πρὸς φίλιππον, ἢ ἐπὶ τοῖς κατὰ μαραθῶνα καὶ σαλαμῖνα νικητηρίοις παρίστασθαι φρονεῖν, οἷς πᾶσι τοὺς ἀκροατὰς διὰ τοῦ σχηματισμοῦ συναρπάσας ᾤχετο. καίτοι παρὰ τῷ εὐπόλιδι τοῦ ὅρκου τὸ σπέρμα, φασὶν, εὑρῆσθαι.

οὐ γὰρ μὰ τὴν μαραθῶνι τὴν ἐμὴν μάχην, »
χαίρων τις αὐτῶν τοὐμὸν ἀλγυνεῖ κέαρ. »

ἔστι δ' οὐ τὸ ὁπωσοῦν τινὰ ὀμόσαι μέγα, τὸ δὲ ποῦ, καὶ πῶς, καὶ ἐφ' ὧν καιρῶν, καὶ τίνος ἕνεκα. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν, οὐδὲν ἔστ' εἰ μὴ ὅρκος, καὶ πρὸς εὐτυχοῦντας ἔτι, καὶ οὐ δεομένους παρηγορίας τοὺς ἀθηναίους. ἔτι δ' οὐχὶ τοὺς ἄνδρας ἀπαθανατίσας ὁ ποιητὴς ὤμοσεν, ἵνα τῆς ἐκείνων ἀρετῆς τοῖς ἀκούουσιν ἐντέκῃ λόγον ἄξιον, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προκινδυνευσάντων ἐπὶ τὸ ἄψυχον ἀπεπλανήθη τὴν μάχην. παρὰ δὲ τῷ δημοσθένει πεπραγμάτευται πρὸς ἡττημένους ὁ ὅρκος: ὡς μὴ χαιρώνειαν ἔτ' ἀθηναίοις ἀτύχημα φαίνεσθαι. καὶ κατὰ ταυτὸν, ὡς ἔφην, ἅμα ἀπόδειξίς ἐστι τοῦ μηδὲν ἡμαρτηκέναι, καὶ παράδειγμα. ὅρκων πίστις, ἐγκώμιον. προτροπή. κἀπειδὴ περὶ ὑπήντα τῷ ῥήτορι, λέγεις ἧτταν, πολιτευσάμενος, εἶτα νίκας ὀμνύεις, διὰ ταῦθ' ἑξῆς κανονίζει, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγει καὶ ὀνόματα διδάσκων, ὅτι κἂν βακχεύμασι νήφειν ἀναγκαῖον, τοὺς προκινδυνεύσαντας, φησιν, ἐν μαραθῶνι τῶν προγόνων, καὶ τοὺς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, καὶ τοὺς ἐπ' ἀρτεμισίῳ, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς παραταξαμένους. οὐδαμοῦ νικήσαντας εἶπεν. ἀλλὰ πάντη τὸ τοῦ τέλους διακέκλοφεν ὄνομα, ἐπειδήπερ ἦν εὐτυχὲς, καὶ τοῖς κατὰ χαιρώνειαν ὑπεναντίον. διόπερ καὶ τὸν ἀκροατὴν φθάνων εὐθὺς ὑποφέρει, οὓς ἅπαντας ἔθαψε δημοσίᾳ, φησὶν, ἡ πόλις αἰσχίνη, οὐ τοὺς κατορθώσαντας μόνους. οὐκ ἄξιον δ' ἐπὶ τούτου τοῦ τόπου παραλιπεῖν ἕν τι τῶν ἡμῖν τεθεωρημένων φίλτατε. ἔσται δὲ πάνυ σύντομον, ὅτι φύσει πως συμμαχεῖ τῷ ὕψει τὰ

τὰ

τὰ σχήματα· καὶ πάλιν ἀντισυμμαχεῖται θαυμαστῶς ὑπ' αὐτοῦ.
πῆ δὲ, καὶ πῶς, ἐγὼ φράσω. ὕποπτόν ἐστιν ἰδίως τὸ διὰ σχημάτων πα
νουργεῖν: καὶ προσβάλλον ὑπόνοιαν ἐνέδρας, ἐπιβουλῆς, παρα-
λογισμοῦ: καὶ ταῦθ' ὅταν ἦ πρὸς κριτὴν κύριον ὁ λόγος: μάλιστα
δὲ πρὸς τυράννους, βασιλέας, ἡγεμόνας, ἐν ὑπεροχαῖς. ἀγανα-
κτεῖ γὰρ εὐθὺς, εἰ, ὡς παῖς ἄφρων, ὑπὸ τεχνίτου ῥήτορος σχηματίοις
κατασοφίζεται. καὶ εἰς καταφρόνησιν ἑαυτοῦ λαμβάνων τὸν παραλο
γισμὸν, ἐνίοτε μὲν ἀποθηριοῦται τὸ σύνολον: κἂν ἐπικρατήσῃ δὲ
τὰ τοῦ θυμοῦ πρὸς τὴν πειθὼ τῶν λόγων, πάντως ἀντιδιατίθεται.
διόπερ καὶ τότε ἄριστον δοκεῖ τὸ σχῆμα, ὅταν αὐτὸ τοῦτο διαλανθάνῃ,
ὅτι σχῆμά ἐστι. τὸ τοίνυν ὕψος, καὶ πάθος τῆς ἐπὶ τῷ σχηματίζειν ὑπο
νοίας, ἀλέξημα, καὶ θαυμαστή τις ἐπικουρία καθίσταται. καί πως
περιλαμφθεῖσα τοῦ πανουργεῖν τέχνη, τοῖς κάλλεσι, καὶ μεγέθεσι τὸ λοι
πὸν ὑποδέδυκε, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐκπέφευγεν. ἱκανὸν δὲ τεκμήριον
» τὸ προειρημένον, οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι. τίνι γὰρ ἐνταῦθ' ὁ ῥήτωρ ἀ-
πέκρυψε τὸ σχῆμα; δῆλον ὅτι τῷ φωτὶ αὐτῷ. σχεδὸν γὰρ ὥσπερ καὶ
τ' ἀμυδρὰ φέγγη ἐναφανίζεται τῷ ἡλίῳ περιαυγούμενα, οὕτω τὰ
τῆς ῥητορικῆς σοφίσματα ἐξαμαυροῖ περιχυθὲν πάντοθεν τὸ μέγε-
θος. οὐ πόρρω δ' ἴσως τούτου καὶ ἐπὶ τῆς ζωγραφίας τι τοιοῦτο συμ
βαίνει. ἐπὶ γὰρ τοῦ αὐτοῦ κειμένων ἐπιπέδου παραλλήλων ἐν χρώ-
μασι τῆς σκιᾶς τε, καὶ τοῦ φωτὸς, ὅμως προϋπαντᾷ τε τὸ φῶς
ταῖς ὄψεσι καιόμενον ἔξοχον, καὶ ἐγγυτέρω παραπολὺ φαίνεται.
οὐκοῦν καὶ τῶν λόγων τὰ πάθη, καὶ τὰ ὕψη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐγγυ-
τέρω κείμενα, διά τε φυσικήν τινα συγγένειαν, καὶ διὰ λαμπρότητα
ἀεὶ τῶν σχημάτων προεμφανίζεται, καὶ τὴν τέχνην αὐτῶν ἀποσκιάζει,
καὶ οἷον ἐν κατακαλύψει τηρεῖ. τί δ' ἐκεῖνα φῶμεν, τὰς πεύσεις τε, καὶ
ἐρωτήσεις; ἆρα οὐκ αὐταῖς ταῖς τῶν σχημάτων εἰδοποιίαις παραπο-
λὺ ἐμπρακτότερα καὶ σοβαρώτερα συντείνει τὰ λεγόμενα; ἢ βούλε
» σθε εἰπέ μοι περιϊόντες ἀλλήλων πυνθάνεσθαι, λέγεταί τι καινόν; τί
» γὰρ ἂν γένοιτο τούτου καινότερον, ἢ μακεδὼν ἀνὴρ ἀθηναίους κατα-
» πολεμῶν, καὶ τὰ τῶν ἑλλήνων διοικῶν; τέθνηκε φίλιππος; οὐ μὰ
» δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτος τι πάθῃ, ταχέως
» ὑμεῖς ἕτερον φίλιππον ποιήσετε. καὶ πάλιν πλέωμεν ἐπὶ μακεδονίαν,
» φησί. ποῖ δὴ προσορμιούμεθα ἤρετό τις; εὑρήσει τὰ σαθρὰ τῶν φιλίπ
» που πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος. ἦν δὲ ἁπλῶς ῥηθὲν τὸ πρᾶγ-

μα τῷ παντὶ καταδεέστερον. νυνὶ δὲ τὸ ἐνθουσιῶδες καὶ ὀξύρροπον τῆς
πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως, καὶ τὸ πρὸς ἑαυτὸν, ὡς πρὸς ἕτερον ἀν-
θυπαντᾷν, οὐ μόνον ὑψηλότερον ἐποίησε τῷ σχηματισμῷ τὸ ῥηθὲν,
ἀλλὰ καὶ πιστότερον. ἄγει γὰρ τὰ παθητικὰ τότε μᾶλλον, ὅταν αὐ-
τὰ φαίνηται μὴ ἐπιτηδεύειν αὐτὸς ὁ λέγων, ἀλλὰ γεννᾷν ὁ καιρός.
ἡ δ᾽ ἐρώτησις ἡ εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀπόκρισις, μιμεῖται τοῦ πάθους τὸ ἐ-
πίκαιρον. σχεδὸν γὰρ ὅσον ὑφ᾽ ἑτέρων ἐρωτώμενοι παροξύνονται ἐκ τοῦ
παραχρῆμα πρὸς τὸ λεχθὲν ἐναγωνίως, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας
ἀνθυπαντῶσιν, οὕτω τὸ σχῆμα τῆς πεύσεως, καὶ ἀποκρίσεως εἰς τὸ
δοκεῖν ἕκαστον τῶν ἐσκεμμένων ἐξ ὑπογύου κεκινῆσθαι τε, καὶ λέγε-
σθαι τὸν ἀκροατὴν ἀπάγει, καὶ παραλογίζεται. ἔτι τοίνυν (ἓν γάρ τι
τῶν ὑψηλοτάτων τὸ ἡροδότειον πεπίστευται) εἰ οὕτως

* * *

ἄπλοκα ἐκπίπτει, καὶ οἱονεὶ προχεῖται τὰ λεγόμενα, ὀλίγου δεῖν
» φθάνοντα καὶ αὐτὸν τὸν λέγοντα. καὶ συμβαλόντες, φησὶν ὁ ξενο- «
» φῶν, τὰς ἀσπίδας, ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον,
καὶ τὰ τοῦ εὐρυλόχου.

ἤλθομεν, ὡς ἐκέλευες, ἀνὰ δρυμὰ φαίδιμ᾽ ὀδυσσεῦ.
εἴδομεν ἐν βήσσῃσι τετυγμένα δώματα κίρκης.

τὰ γὰρ ἀλλήλων διακεκομμένα, καὶ οὐδὲν ἧττον κατεσπευσμένα, φέρει
τῆς ἀγωνίας ἔμφασιν, ἅμα καὶ ἐμποδιζούσης τι, καὶ συνδιωκούσης.
τοιαῦθ᾽ ὁ ποιητὴς ἐξήνεγκε διὰ τῶν ἀσυνδέτων. ἄκρως δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ταυτὸ
σύνοδος τῶν σχημάτων εἴωθε κινεῖν, ὅταν δύο ἢ τρία οἷον κατὰ συμμο-
ρίαν ἀνακιρνάμενα, ἀλλήλοις ἐρανίζῃ τὴν ἰσχὺν, τὴν πειθὼ, τὸ κάλ-
λος. ὁποῖα καὶ τὰ εἰς τὸν μειδίαν ταῖς ἀναφοραῖς ὁμοῦ, καὶ τῇ διατυ-
» πώσει συναναπεπλεγμένα τὰ ἀσύνδετα. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ
» τύπτων, ὧν ὁ παθὼν ἔνια οὐδ᾽ ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιτο ἑτέρῳ, τῷ σχή-
» ματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ. εἶθ᾽ ἵνα μὴ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὁ λόγος ἰὼν
στῇ: ἐν τάξει γὰρ τὸ ἠρεμοῦν, ἐν ἀταξίᾳ δὲ τὸ πάθος, ἐπεὶ φορὰ ψυ- «
χῆς καὶ συγκίνησίς ἐστιν, εὐθὺς ἐπ᾽ ἄλλα μεθήλατο ἀσύνδετα, καὶ «
» ἐπαναφοράς. ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς, ὅταν κονδύλοις, «
» ὅταν ἐπὶ κόρρης. οὐδὲν ἄλλο διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ, ἢ ὅπερ ὁ τύπτων, «
ἐργάζεται τὴν διάνοιαν τῶν δικαστῶν τῇ ἐπαλλήλων πλήττει φορᾷ. «
εἶτ᾽ ἐντεῦθεν πάλιν, ὡς αἱ καταιγίδες, ἄλλην ποιούμενος ἐμβολὴν, «
» ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους, ἀήθεις ὄντας τοῦ προπηλακί- «
ζεσθαι.

» ξεσθαι. οὐδεὶς ταῦτα ἀπαγγέλλων, δύναιτ' ἂν τὸ δεινὸν παραστῆσαι. οὐκοῦν τὴν μὲν φύσιν τῆς ἐπαναφορᾶς, καὶ ἀσυνδέτου πάντη φυλάττει τῇ συνεχεῖ μεταβολῇ. οὕτως αὐτῷ καὶ ἡ τάξις ἄτακτον, καὶ ἔμπαλιν ἡ ἀταξία ποιὰν περιλαμβάνει τάξιν. φέρε οὖν πρόσθες τοὺς συνδέσμους, εἰ θέλοις, ὡς ποιοῦσιν οἱ ἰσοκράτειοι. καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο χρὴ παραλιπεῖν, ὡς πολλὰ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, πρῶτον μὲν τῷ σχήματι, εἶτα δὲ τῷ βλέμματι, εἶτά γε μὴν αὐτῇ τῇ φωνῇ. καὶ εἴσῃ κατὰ τὸ ἑξῆς οὕτως παραγράφων, ὡς τοῦ πάθους τὸ συνδεδιωγμένον καὶ ἀποτραχυνόμενον, ἐὰν τοῖς συνδέσμοις ἐξομαλίσῃς, εἰς λειότητα ἄκεντρόν τε προσπίπτει, καὶ εὐθὺς ἔσβεσται. ὥσπερ γὰρ εἴ τις συνδήσειε τῶν θεόντων τὰ σώματα, τὴν φορὰν αὐτῶν ἀφῄρηται, οὕτως καὶ τὸ πάθος ὑπὸ τῶν συνδέσμων, καὶ τῶν ἄλλων προσθηκῶν ἐμποδιζόμενον ἀγανακτεῖ. τὴν γὰρ ἐλευθερίαν ἀπολύει τοῦ δρόμου, καὶ τὸ ὡς ἀπ' ὀργάνου τινὸς ἀφίεσθαι. τῆς δὲ αὐτῆς ἰδέας καὶ τὰ ὑπερβατὰ θετέον. ἔστι δὲ λέξεων, ἢ νοήσεων, ἐκ τοῦ κατ' ἀκολουθίαν κεκινημένη τάξις, καὶ οἱονεὶ χαρακτὴρ ἐναγωνίου πάθους ἀληθέστατος. ὡς γὰρ οἱ τῷ ὄντι ὀργιζόμενοι, ἢ φοβούμενοι, ἢ ἀγανακτοῦντες, ἢ ὑπὸ ζηλοτυπίας, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς (πολλὰ γὰρ καὶ ἀναρίθμητα πάθη, καὶ οὐδ' ἂν εἰπεῖν τις ὁπόσα, δύναιτο) ἑκάστοτε παραπίπτοντες, ἄλλα προθέμενοι, πολλάκις ἐπ' ἄλλα μεταπηδῶσι, μέσα τινὰ παρεμβαλόντες ἀλόγως, εἶτ' αὖθις ἐπὶ τὰ πρῶτα ἀνακυκλοῦντες, καὶ πάντη πρὸς τῆς ἀγωνίας, ὡς ὑπ' ἀστάτου πνεύματος τῇδε κἀκεῖσε ἀγχιστρόφως ἀντισπώμενοι, τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις, τὴν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν εἱρμοῦ παντοίως πρὸς μυρίας τροπὰς ἐναλλάττουσι τάξιν, οὕτω παρὰ τοῖς ἀρίστοις συγγραφεῦσι διὰ τῶν ὑπερβατῶν ἡ μίμησις ἐπὶ τὰ τῆς φύσεως ἔργα φέρεται. τότε γὰρ ἡ τέχνη τέλειος, ἡνίκ' ἂν φύσις εἶναι δοκῇ. ἡ δ' αὖ φύσις ἐπιτυχὴς, ὅταν λανθάνουσαν περιέχῃ τὴν τέχνην. ὥσπερ λέγει ὁ φωκαεὺς διονύσιος παρὰ τῷ ἡροδότῳ.

» ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ὑμῖν τὰ πράγματα, ἄνδρες ἴωνες.
» ἢ εἶναι ἐλευθέροισι, ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι, ὡς δραπέτῃσι. νῦν ὦν
» ὑμέες ἢν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα
» μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δ' ἔσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους,
» εἶναι ἐλεύθεροι. ἐνταῦθ' ἦν τὸ κατὰ τάξιν, ὦ ἄνδρες ἴωνες, νῦν
» καιρός ἐστιν ὑμῖν πόνους ἐπιδέχεσθαι. ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται
» ὑμῖν τὰ πράγματα. ὁ δὲ, τὸ μὲν ἄνδρες ἴωνες, ὑπερβιβάσας.

προσέλαβεν ἂν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ φόβου φθάνων, ὡς μὴ δι' ἀρχὴν πρὸς τὸ ἐφεστὼς δέος προκατηγορεῖσαι τοὺς ἀκούοντας. ἔπειτα δὲ τὴν τῶν νοημάτων ἀπέστρεψε τάξιν. πρὸ γὰρ τοῦ φῆσαι, ὅτι αὐτοὺς δεῖ πονεῖν, (τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ παρακελεύεται) ἔμπροσθεν ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν πονεῖν δεῖ, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, φήσας, ἔχεται ἡμῖν τὰ πράγματα· ὡς μὴ δοκεῖν ἐσκεμμένα λέγειν, ἀλλ' ἠναγκασμένα. ἔτι δὲ μᾶλλον ὁ Θουκυδίδης καὶ τὰ φύσει πάντως ἡνωμένα, καὶ ἀδιανέμητα, ὅμως ταῖς ὑπερβάσεσιν ἀπ' ἀλλήλων ἄγειν δεινότατος. ὁ δὲ Δημοσθένης οὐχ οὕτως μὲν αὐθάδης, ὥσπερ οὗτος, πάντων δ' ἐν τῷ γένει τούτῳ κατακορέστατος, καὶ πολὺ τὸ ἀγωνιστικὸν, ἐκ τοῦ ὑπερβιβάζειν, καὶ ἔτι νὴ Δία τὸ ἐξ ὑπογύου λέγειν, συνεμφαίνων· καὶ πρὸς τούτοις εἰς τὸν κίνδυνον τῆς μακρᾶς ὑπερβατῆς τοὺς ἀκούοντας συνεπισπώμενος. πολλάκις γὰρ τὸν νοῦν, ὃν ὥρμησεν εἰπεῖν, ἀνακρεμάσας, καὶ μεταξὺ, ὡς εἰς ἀλλόφυλον, καὶ ἀπεοικυῖαν τάξιν, ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις διὰ μέσου, καὶ ἔξωθέν ποθεν ἐπεισκυκλῶν, εἰς φόβον ἐμβαλὼν τὸν ἀκροατὴν, ὡς ἐπὶ παντελεῖ τοῦ λόγου διαπτώσει, καὶ συναποκινδυνεύειν ὑπ' ἀγωνίας τῷ λέγοντι συναναγκάσας, εἶτα παραλόγως διὰ μακροῦ τὸ πάλαι ζητούμενον εὐκαίρως ἐπὶ τέλει που προσαποδοὺς, αὐτῷ τῷ κατὰ τὰς ὑπερβάσεις παραβόλῳ, καὶ ἀκροσφαλεῖ πολὺ μᾶλλον ἐκπλήττει. φειδὼ δὲ τῶν παραδειγμάτων ἔστω διὰ τὸ πλῆθος. τά γε μὴν πολύπτωτα λεγόμενα, ἀθροισμοὶ, καὶ ἀντιμεταβολαὶ, καὶ κλίμακες, πάνυ ἀγωνιστικὰ, ὡς οἶδα, κόσμου τε, καὶ παντὸς ὕψους, καὶ πάθους συνεργά. τί δὲ αἱ τῶν πτώσεων, χρόνων, προσώπων, ἀριθμῶν, γενῶν ἐναλλάξεις, πῶς ποτε καταποικίλλουσι, καὶ ἐπεγείρουσι τὰ ἑρμηνευτικά; φημὶ δὴ τῶν κατὰ τοὺς ἀριθμοὺς οὐ μόνα ταῦτα κοσμεῖν, ὁπόσα τοῖς τύποις ἑνικὰ ὄντα, τῇ δυνάμει κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν πληθυντικὰ εὑρίσκεται, αὐτίκα (φησὶ) λαὸς ἀπείρων θύνων ἐπ' ἠιόνεσσι διϊστάμενοι κελάδησαν, ἀλλ' ἐκεῖνα μᾶλλον παρατηρήσεως ἄξια, ὅτι ἔσθ' ὅπου προσπίπτει τὰ πληθυντικὰ μεγαλορρημονέστερα, καὶ αὐτῷ δοξοκομποῦντα τῷ ὄχλῳ τοῦ ἀριθμοῦ. τοιαῦτα παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ τὰ ἐπὶ τοῦ Οἰδίπου.

— ὦ γάμοι γάμοι,
ἐφύσαθ' ἡμᾶς, καὶ φυτεύσαντες, πάλιν
ἀνεῖτε ταὐτὸν σπέρμα, κἀπεδείξατε
πατέρας, ἀδελφοὺς, παῖδας, αἷμ' ἐμφύλιον,

νύμφας

νύμφας, γυναῖκας, μητέρας τε, χ᾽ ὁπόσα
αἴσχιστ᾽ ἐν ἀνθρώποισιν ἔργα γίνεται.

πάντα γὰρ ταῦτα, ἓν ὄνομά ἐστιν, οἰδίπους: ἐπὶ δὲ θατέρου ἰοκάστη. ἀλλ᾽ ὅμως χυθεὶς εἰς τὰ πληθυντικὰ ὁ ἀριθμὸς, συνεπλήθυνε καὶ τὰς ἀτυχίας, καὶ, ὡς ἐκεῖνα, πεπλεόνασται.

ἐξῆλθον ἕκτορές τε, καὶ σαρπηδόνες.

καὶ τὸ πλατωνικὸν, ὃ καὶ ἑτέρωθι παρατεθείμεθα περὶ τῶν ἀθηναίων.
» οὐ γὰρ πέλοπες, οὐδὲ κάδμοι, οὐδ᾽ αἴγυπτοί τε, καὶ δαναοὶ, οὐδ᾽ ἄλ-
» λοι πολλοὶ φύσει βάρβαροι συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἕλληνες,
» οὐ μιξοβάρβαροι οἰκοῦμεν, καὶ τὰ ἑξῆς. φύσει γὰρ ἐξακούεται τὰ πράγματα κομπωδέστερα ἀγεληδὸν οὕτως τῶν ὀνομάτων ἐπισυντιθεμένων. οὐ μέντοι δεῖ ποιεῖν αὐτὸ ἐπ᾽ ἄλλων, εἰ μὴ ἐφ᾽ ὧν δέχεται τὰ ὑποκείμενα αὔξησιν, ἢ πληθὺν, ἢ ὑπερβολὴν, ἢ πάθος, ἕν τι τούτων, ἢ τὰ πλείονα. ἐπεί τοι τὸ πανταχοῦ κώδωνας ἐξῆφθαι, λίαν σοφιστικόν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοὐναντίον, τὰ ἐκ τῶν πληθυντικῶν εἰς τὰ
» ἑνικὰ ἐπισυναγόμενα ἐνίοτε ὑψηλοφανέστατα. ἔπειθ᾽ ἡ πελοπόννη-
» σος ἅπασα διειστήκει, φησί. καὶ δὴ φρυνίχῳ δρᾶμα μιλήτου ἅλωσιν διδάξαντι, εἰς δάκρυα ἔπεσον οἱ θεώμενοι. τὸ γὰρ ἐκ τῶν διῃρημένων εἰς τὰ ἡνωμένα ἐπισυστρέψαι τὸν ἀριθμὸν, σωματοειδέστερον. αἴτιον δ᾽ ἐπ᾽ ἀμφοῖν τοῦ κόσμου ταυτὸν οἶμαι. ὅπου τε γὰρ ἑνικὰ ὑπάρχει τὰ ὀνόματα, τὸ πολλὰ ποιεῖν αὐτὰ, παρὰ δόξαν, εὐπαθοῦς: ὅπου τε πληθυντικὰ, τὸ εἰς ἕν τι εὔηχον συγκορυφοῦν τὰ πλείονα, διὰ τὴν εἰς τοὐναντίον μεταμόρφωσιν τῶν πραγμάτων, ἐν τῷ παραλόγῳ. ὅταν γε μὴν τὰ παρεληλυθότα τοῖς χρόνοις εἰσάγῃς ὡς γινόμενα, καὶ παρόντα, οὐ διήγησιν ἔτι τὸν λόγον, ἀλλ᾽ ἐναγώνιον πρᾶγμα ποιήσεις.
» πεπτωκὼς δέ τις, φησὶν ὁ ξενοφῶν, ὑπὸ τῷ κύρου ἵππῳ, καὶ πατού-
» μενος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ. ὁ δὲ σφα-
» δάζων ἀποσείεται τὸν κῦρον. ὁ δὲ, πίπτει. τοιοῦτος ἐν τοῖς πλείστοις ὁ θουκυδίδης. ἐναγώνιος δ᾽ ὁμοίως καὶ ἡ τῶν προσώπων ἀντιμετάθεσις: καὶ πολλάκις ἐν μέσοις τοῖς κινδύνοις ποιοῦσα τὸν ἀκροατὴν δοκεῖν στρέφεσθαι.

φαίης κ᾽ ἀκμῆτας καὶ ἀτειρέας ἀλλήλοισιν
ἄντεσθ᾽ ἐν πολέμῳ: ὡς ἐσσυμένως ἐμάχοντο.

καὶ ὁ ἄρατος.

μὴ κείνῳ ἐνὶ μηνὶ περικλύζοιο θαλάσσῃ.

» ὦ δέ που καὶ ὁ ἡρόδοτος. ἀπὸ δὲ ἐλεφαντίνης πόλεως ἄνω ἰόντι. καὶ
» ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον. διεξελθὼν δὲ τοῦτο τὸ χωρίον, αὖ-
» θις εἰς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι: καὶ ἔ-
» πειτα ἥξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, ᾗ ὄνομα μερόη. ὁρᾷς, ὦ ἑταῖρε. ὡς
παραλαβών σου τὴν ψυχὴν, διὰ τῶν τόπων ἄγει, τὴν ἀκοὴν ὄψιν
ποιῶν; πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα πρὸς αὐτὰ ἀπερειδόμενα τὰ πράγ-
ματα, ἐπ' αὐτῶν ἵστησι τὸν ἀκροατὴν τῶν ἐνεργουμένων. καὶ ὅταν
ὡς οὐ πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' ὡς πρὸς μόνον τινὰ λαλῇς.

τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης, ποτέροισι μετείη.

ἐμπαθέστερόν τε αὐτὸν ἅμα, καὶ προσεκτικώτερον, καὶ ἀγῶνος ἔμ-
πλεων ἀποτελέσεις, ταῖς εἰς ἑαυτὸν προσφωνήσεσιν ἐξεγειρόμενος.
ἔτι γε μὴν ἔσθ' ὅτε περὶ προσώπου διηγούμενος ὁ συγγραφεὺς, ἐξαί-
φνης παρενεχθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀντιμεθίσταται: καὶ ἔστι τὸ
τοιοῦτον εἶδος ἐμβολή τις πάθους.

ἕκτωρ δὲ τρώεσσιν ἐκέκλετο μακρὸν ἀΰσας,
νηυσὶν ἐπισσεύεσθαι, ἐᾶν δ' ἔναρα βροτόεντα.
ὃν δ' ἂν ἐγὼν ἀπάνευθε νεῶν ἑτέρωθι νοήσω,
αὐτοῦ οἱ θάνατον μητίσομαι.

οὐκοῦν τὴν μὲν διήγησιν, ἅτε πρέπουσαν, ὁ ποιητὴς προσῆψεν ἑαυτῷ.
τὴν δ' ἀπότομον ἀπειλὴν τῷ θυμῷ τοῦ ἡγεμόνος, ἐξαπίνης, οὐδὲν
προδηλώσας, περιέθηκεν. ἐψύχετο γὰρ, εἰ παρενετίθει, ἔλεγε δὲ τοῖά
τινα, καὶ τοῖα ὁ ἕκτωρ. νυνὶ δ' ἔφθακεν ἄφνω τὸν μεταβαίνοντα, ἡ τοῦ
λόγου μετάβασις, διὸ καὶ ἡ πρόσχρησις τοῦ σχήματος τότε, ἡνίκα ὀ-
ξὺς ὁ καιρὸς ὢν, διαμέλλειν τῷ γράφοντι μὴ διδῷ, ἀλλ' εὐθὺς ἐπα-
ναγκάζῃ μεταβαίνειν ἐκ προσώπων εἰς πρόσωπα. ὡς καὶ παρὰ τῷ ἑκα-
» ταίῳ. κῆυξ δὲ ταῦτα δεινὰ ποιούμενος, αὐτίκα ἐκέλευε τοὺς ἡρακλει-
» δῶν ἀπογόνους ἐκχωρεῖν. οὐ γὰρ ὑμῖν δυνατός εἰμι ἀρήγειν. ὡς μὴ
» ὦν αὐτοί τε ἀπόλεσθε, κἀμὲ τρώσητε, ἐς ἄλλον τινὰ δῆμον ἀποίχε-
σθαι. ὁ μὲν γὰρ δημοσθένης κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἐπὶ τοῦ ἀριστογεί-
τονος ἐμπαθὲς τὸ πολυπρόσωπον, καὶ ἀγχίστροφον παρέστησεν. καὶ οὐ-
» δεὶς ὑμῶν χολὴν (φησιν) οὐδ' ὀργὴν ἔχων εὑρεθήσεται, ἐφ' οἷς ὁ βδε-
» λυρὸς οὗτος, καὶ ἀναιδὴς βιάζεται; ὃς (ὦ μιαρώτατε ἁπάντων) κεκλει-
» σμένης σοι τῆς παρρησίας, οὐ κιγκλίσιν, οὐδὲ θύραις, ἃ καὶ παρανοίξειεν
» αὐτῆς. ἐν ἀτελεῖ τῷ νῷ ταχὺ διαλλάξας, καὶ μόνον οὐ μίαν λέξιν, διὰ
τὸν θυμὸν, εἰς δύο διασπάσας πρόσωπα, ὃς ὦ μιαρώτατε, εἶτα τὸν

πρὸς

πρὸς τὸν ἀριστογείτονα λόγον ἀποστρέψας, καὶ ἀπολιπεῖν δοκῶν, ὅ-
μως διὰ τὸ πάθους πολὺ πλέον ἐπέστρεψεν. οὐκ ἄλλως ἡ πηνελόπη,

κῆρυξ τίπτε δέ σε πρόεσαν μνηστῆρες ἀγαυοί;
ἢ εἰπέμεναι δμωῇσιν ὀδυσσῆος θείοιο
ἔργων παύσασθαι, σφίσι δ᾽ αὐτοῖς δαῖτα πένεσθαι;
μὴ μνηστεύσαντες μὴ δ᾽ ἄλλοθ᾽ ὁμιλήσαντες
ὕστατα καὶ πύματα νῦν ἐνθάδε δειπνήσειαν.
οἳ θ᾽ ἅμ᾽ ἀγειρόμενοι βίοτον κατακείρετε πολλόν.
κτῆσιν τηλεμάχοιο δαΐφρονος, οὐδέ τι πατρῶν
ὑμετέρων τῶν πρόσθεν ἀκούετε παῖδες ἐόντες,
οἷος ὀδυσσεὺς ἔσκε.

καὶ μέντοι, καὶ ἡ περίφρασις, ὡς οὐχ ὑψηλοποιόν, οὐδεὶς ἄν,
οἶμαι, διστάσειεν. ὡς γὰρ ἐν μουσικῇ διὰ τῶν παραφώνων καλουμέ-
νων ὁ κύριος φθόγγος ἡδίων ἀποτελεῖται, οὕτως ἡ περίφρασις πολ-
λάκις συμφθέγγεται τῇ κυριολογίᾳ, καὶ εἰς κόσμον ἐπιπολὺ συνη-
χεῖ. καὶ μάλιστ᾽ ἂν μὴ ἔχῃ φυσῶδές τι καὶ ἄμουσον, ἀλλ᾽ ἡδέως κε-
κραμένον. ἱκανὸς δὲ τοῦτο τεκμηριῶσαι καὶ πλάτων κατὰ τὴν εἰσ-
» βολὴν τοῦ ἐπιταφίου. ἔργῳ μὲν ἡμῖν οἵδ᾽ ἔχουσι τὰ προσήκοντα σφί-
» σιν αὐτοῖς· ὧν τυχόντες, πορεύονται τὴν εἱμαρμένην πορείαν· προ-
» πεμφθέντες κοινῇ μὲν ἀπὸ τῆς πόλεως, ἰδίᾳ δὲ ἕκαστος ἀπὸ τῶν προ-
» σηκόντων. οὐκοῦν τό· θάνατον εἶπεν εἱμαρμένην πορείαν. τὸ δὲ τετυ-
χηκέναι τῶν νομιζομένων, προπομπήν τινα δημοσίαν ὑπὸ τῆς πα-
τρίδος. ἆρα δὲ τούτοις μετρίως ὤγκωσε τὴν νόησιν, ἢ ψιλὴν λαβὼν
τὴν λέξιν ἐμελοποίησε καθάπερ ἁρμονίαν τινὰ τὴν ἐκ τῆς περι-
» φράσεως περιχεάμενος εὐμέλειαν; καὶ ξενοφῶν. πόνον δὲ τοῦ ζῆν
» ἡδέως ἡγεμόνα νομίζετε. κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον
» κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε. ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς
» ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. ἀντὶ τοῦ πονεῖν θέλετε· πόνον ἡγεμόνα τοῦ ζῆν
ἡδέως ποιεῖσθε εἰπών, καὶ τ᾽ ἄλλ᾽ ὁμοίως ἐπεκτείνας, μεγάλην τι-
να ἔννοιαν τῷ ἐπαίνῳ προσπεριωείσατο. καὶ τὸ ἀμίμητον ἐκεῖνο τοῦ
» ἡροδότου. τῶν δὲ σκυθέων τοῖς συλήσασι τὸ ἱερὸν, ἐνέβαλεν ἡ θεὸς
» θήλειαν νοῦσον. ἐπίκαιρον μέντοι τὸ πρᾶγμα ἡ περίφρασις τῶν ἄλ-
λων πλέον, εἰ μὴ ἀσυμμέτρως τινὶ λαμβάνοιτο. εὐθὺς γὰρ ἀβλεμὲς
προσπίπτει, κουφολογίας τε ὄζον, καὶ παχύτητος. ὅθεν καὶ τὸν
πλάτωνα (δεινὸς γὰρ ἀεὶ περὶ σχῆμα, εἰ καί τισιν ἀκαίρως δοκεῖ)

» ἐν τοῖς νόμοις λέγοντα, ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον, οὔτε χρυσοῦν
» ἐν πόλει ἱδρυμένον ἐᾶν οἰκεῖν, διαχλευάζουσιν, καὶ εἰ πρόβατά, φα-
σιν, ἐκώλυε κεκτῆσθαι, δῆλον ὅτι προβάτειον ἂν, καὶ βόειον πλοῦ-
τον ἔλεγεν. ἀλλὰ γὰρ ἅλις ὑπὲρ τῆς εἰς τὰ ὑψηλὰ τῶν σχημάτων
χρήσεως ἐκ παρενθήκης τοσαῦτα πεφιλολογῆσθαι, τερεντιανὲ φίλτα-
τε. πάντα γὰρ ταῦτα παθητικωτέρους, καὶ συγκεκινημένους ἀποτε-
λεῖ τοὺς λόγους. πάθος δὲ ὕψους μετέχει τοσοῦτον, ὅσον ὕψος ἡδο-
νῆς. ἐπειδὴ μέντοι ἡ τοῦ λόγου νόησις, ἥ τε φράσις τὰ πλείω δι' ἑ-
κατέρου διέπτυκται, ἴθι δὴ περὶ τοῦ φραστικοῦ μέρους, εἴ τινα λοι-
πὰ ἔτι, προσεπιθεασώμεθα. ὅτι μὲν τοίνυν ἡ τῶν κυρίων, καὶ μεγαλο-
πρεπῶν ὀνομάτων ἐκλογὴ θαυμαστῶς ἄγει, καὶ κατακηλεῖ τοὺς ἀκού-
οντας, καὶ ὡς πᾶσι τοῖς ῥήτορσι, καὶ συγγραφεῦσι κατ' ἄκρον ἐπι-
τήδευμα, μέγεθος ἅμα, κάλλος, σαφήνειαν, ἢ βάρος, ἰσχὺν, κρά-
τος, ἔτι δὲ τ' ἄλλα, ἂν ὦσί τινα, τοῖς λόγοις, ὥσπερ ἀγάλμασι καλ-
λίστοις, δι' αὑτῆς ἐπανθεῖν παρασκευάζουσα, καὶ οἱονεὶ ψυχήν τινα τοῖς
πράγμασι φωνητικὴν ἐντιθεῖσα, μὴ καὶ περιττὸν ᾖ πρὸς εἰδότας
διεξιέναι. φῶς γὰρ τῷ ὄντι ἴδιον τοῦ νοῦ τὰ καλὰ ὀνόματα. ὁ μέντοι
γε ὄγκος αὐτῶν οὐ πάντῃ χρειώδης. ἐπεὶ τοῖς μικροῖς πραγμα-
τίοις περιτιθέναι μεγάλα, καὶ σεμνὰ ὀνόματα, ταὐτὸν ἂν φαίνοιτο,
ὡς εἴ τις τραγικὸν προσωπεῖον μέγα παιδὶ περιθείη νηπίῳ. πλὴν ἐν
μὲν ποιήσει καὶ

*　　　　*　　　　*

» ὑψηλότατον, καὶ γόνιμον. τὸ δ' ἀνακρέοντος, οὐκέτι θρηικίης ἐπιστρέ-
φομαι. ταύτῃ καὶ τὸ θεοπόμπου, ἐκεῖνο τὸ ἐπαινετὸν, διὰ τὸ ἀνάλο-
γον, ἔμοιγε σημαντικώτατα ἔχειν δοκεῖ. ὅπερ ὁ κεκίλιος, οὐκ οἶδ' ὅ-
» πως, καταμέμφεται. δεινὸς ὢν, φησὶν, ὁ φίλιππος ἀναγκοφαγῆσαι
» πράγματα. ἔστιν ἄρ' ὁ ἰδιωτισμὸς ἐνίοτε τοῦ κόσμου παραπολὺ ἐμφα-
νιστικώτερον. ἐπιγινώσκεται γὰρ αὐτόθεν ἐκ τοῦ κοινοῦ βίου. τὸ δὲ σύ-
νηθες ἤδη πιστότερον. οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ αἰσχρὰ, καὶ ῥυπαρὰ τλημόνως,
καὶ μεθ' ἡδονῆς, ἕνεκα πλεονεξίας καρτεροῦντος, τὸ ἀναγκοφαγεῖν
τὰ πράγματα ἐναργέστατα παρείληπται. ὧδέ πως ἔχει καὶ τὰ ἡρο-
» δότεια. ὁ κλεομένης, φησὶ, μανεὶς, τὰς ἑαυτοῦ σάρκας ξιφιδίῳ κατέ-
» ταμεν εἰς λεπτά: ἕως ὅλον καταχορδεύων ἑαυτὸν διέφθειρεν. καὶ
» ὁ πύθης ἕως τοῦδε ἐπὶ τῆς νεὼς ἐμάχετο, ἕως ἅπας κατεκρεουρ-
» γήθη. ταῦτα γὰρ ἐγγὺς παραξύει τὸν ἰδιώτην, ἀλλ' οὐκ ἰδιωτεύει τῷ
σημαντικῷ.

σημαντικῷ. περὶ δὲ πλήθους, καὶ μεταφορῶν, ὁ μὲν κεκίλιος ἔοικε συγκατατίθεσθαι τοῖς δύο, ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς ἐπὶ ταυτοῦ νομοθετοῦσι τάττεσθαι. ὁ γὰρ δημοσθένης ὅρος καὶ τῶν τοιούτων. ὁ τῆς χρείας δὲ καιρὸς, ἔνθα τὰ πάθη χειμάρρου δίκην ἐλαύνεται: καὶ τὴν πολυπλήθειαν αὐτῶν ὡς ἀναγκαίαν ἐνταῦθα συνεφέλκεται. ἄνθρωποι, φησὶ, μιαροὶ, καὶ ἀλάστορες, καὶ κόλακες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας: τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες, πρότερον φιλίππῳ, νυνὶ δ' ἀλεξάνδρῳ: τῇ γαστρὶ μετροῦντες, καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν: τὴν δ' ἐλευθερίαν, καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὐτῶν, ἃ τοῖς προτέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν, καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ἐνταῦθα τῷ πλήθει τῶν τροπικῶν ὁ κατὰ τῶν προδοτῶν ἐπιπροσθεῖ τοῦ ῥήτορος θυμός. διόπερ ὁ μὲν ἀριστοτέλης, καὶ ὁ θεόφραστος μειλίγματά φασί τινα τῶν θρασέων εἶναι ταῦτα μεταφορῶν, τὸ ὡσπερεὶ φάναι, καὶ οἱονεί. καὶ εἰ χρὴ τοῦτον εἰπεῖν τὸν τρόπον, καὶ εἰ δεῖ παρακινδυνευτικώτερον λέξαι. ἡ γὰρ ὑποτίμησις (φασὶν) ἰᾶται τὰ τολμηρά. ἐγὼ δὲ καὶ ταῦτα μὲν ἀποδέχομαι, ὅμως δὲ πλήθους, καὶ τόλμης μεταφορῶν (ὅπερ ἔφην) κἀπὶ τῶν σχημάτων τὰ εὔκαιρα, καὶ τὰ σφοδρὰ πάθη, καὶ τὸ γενναῖον, ὕψος εἶναί φημι ἴδιά τινα ἀλεξιφάρμακα: ὅτι τῷ ῥοθίῳ τῆς φορᾶς ταυτὶ πέφυκεν ἅπαντα τ' ἄλλα παρασύρειν, καὶ προωθεῖν: μᾶλλον δὲ καὶ ὡς ἀναγκαῖα πάντως εἰσπράττεσθαι τὰ παράβολα: καὶ οὐκ ἐᾷ τὸν ἀκροατὴν σχολάζειν περὶ τὸν τοῦ πλήθους ἔλεγχον, διὰ τὸ συνενθουσιᾶν τῷ λέγοντι. ἀλλὰ μὴν ἔν γε ταῖς τοπηγορίαις, καὶ διαγραφαῖς, οὐκ ἄλλό τι οὕτως κατασημαντικὸν, ὡς οἱ συνεχεῖς, καὶ ἐπάλληλοι τρόποι. δι' ὧν καὶ παρὰ ξενοφῶντι ἡ τἀνθρωπίνου σκήνους ἀνατομὴ πομπικῶς, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀναζωγραφεῖται θείως παρὰ τῷ πλάτωνι. τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ, φησὶν, ἀκρόπολιν: ἰσθμὸν δὲ μέσον διῳκοδομῆσθαι μεταξὺ τοῦ στήθους τὸν αὐχένα. σφονδύλους τε ὑπεστηρίχθαι φησὶν, οἷον στρόφιγγας. καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν ἀνθρώποις εἶναι κακῶν δέλεαρ, γλῶσσαν δὲ γεύσεως δοκίμιον. ἅμμα δὲ τῶν φλεβῶν τὴν καρδίαν, καὶ πηγὴν τοῦ περιφερομένου σφοδρῶς αἵματος εἰς τὴν δορυφορικὴν οἴκησιν κατατεταγμένην. τὰς δὲ διαδρομὰς τῶν πόρων ὀνομάζει στενωπούς. τῇ δὲ πηδήσει τῆς καρδίας ἐν τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ, καὶ τῇ τοῦ θυμοῦ ἐγέρσει. ἐπειδὴ διάπυρος ἦν, ἐπικουρίαν μηχανώμενοι (φασὶ) τὴν τοῦ πλεύμονος

» ἰδέαν ἐνεφύτευσαν μαλακὴν, καὶ ἄναιμον, καὶ σήραγγας ἐντὸς ἔ-
» χουσαν οἷον αἷμα μαλακόν. ἵν' ὁ θυμὸς ὁπότ' ἐν αὐτῇ ἀκμάζῃ, εἰς
» ὑπεῖκον μὴ λυμαίνηται. καὶ τὴν μὲν τῶν ἐπιθυμιῶν οἴκησιν, προσεῖ-
» πεν ὡς γυναικωνῖτιν, τὴν τοῦ θυμοῦ δὲ, ὥσπερ ἀνδρωνῖτιν. τόν γε
» μὴν σπλῆνα τῶν ἐντὸς μαγειρεῖον, ὅθεν πληρούμενος τῶν ἀποκαθαι-
» ρομένων, μέγας καὶ ὕπουλος αὔξεται. μετὰ δὲ ταῦτα σαρξὶ πάντα
» (φησὶ) κατεσκίασαν προβολὴν τῶν ἔξωθεν τὴν σάρκα οἷον τὰ πηδή-
» ματα προθέμενοι. νομὴν δὲ σαρκῶν ἔφη τὸ αἷμα. τῆς δὲ τροφῆς ἕ-
» νεκα (φησὶ) διοχέτευσαν τὸ σῶμα, τέμνοντες. ὥσπερ ἐν κήποις
» ὀχετοὺς, ὡς ἔκ τινος νάματος ἐπιόντος, ἀραιοῦ ὄντος αὐλῶνος τοῦ σώ-
» ματος, τὰ τῶν φλεβῶν ῥέων νάματα. ἡνίκα δὲ ἡ τελευτὴ παρασῇ,
» λύεσθαί φησι τὰ τῆς ψυχῆς, οἱονεὶ νεὼς πείσματα. μεθεῖσθαί τε αὐ-
» τὴν ἐλευθέραν. ταῦτα καὶ τὰ παραπλήσια μυρί' ἄττα ἐστὶν ἑξῆς. ἀπό-
χρη δὲ τὰ δεδηλωμένα, ὥστε δεῖξαι, ὡς μεγάλαι τὴν φύσιν εἰσὶν αἱ
τροπαί: καὶ ὡς ὑψηλοποιὸν αἱ μεταφοραί: καὶ ὅτι οἱ παθητικοὶ, καὶ
ἐκφραστικοὶ, κατὰ τὸ πλεῖστον αὐταῖς χαίρουσι τόποι. ὅτι μέντοι καὶ
ἡ χρῆσις τῶν τρόπων, ὥσπερ τ' ἄλλα πάντα καλὰ ἐν λόγοις προα-
γωγὸν ἀεὶ πρὸς τὸ ἄμετρον, δῆλον ἤδη, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ἐπὶ γὰρ
τούτοις καὶ τὸν πλάτωνα οὐχ ἥκιστα διασύρουσι, πολλάκις ὥσπερ
ὑπὸ βακχείας τινὸς τῶν λόγων, εἰς ἀκράτους καὶ ἀπηνεῖς μεταφο-
» ρὰς, καὶ εἰς ἀλληγορικὸν στόμφον ἐκφερόμενον. οὐ γὰρ ῥάδιον ἐννοεῖν
» (φησὶν) ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην, οὗ μαινό-
» μενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ: κολαζόμενος δ' ὑπὸ νήφοντος ἑτέ-
» ρου θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβὼν, ἀγαθὸν πόμα, καὶ μέτριον ἀπερ-
» γάζεται. νήφοντα γάρ φασι θεὸν τὸ ὕδωρ λέγειν, κόλασιν δὲ τὴν
κρᾶσιν, ποιητοῦ τινὸς τῷ ὄντι οὐχὶ, νήφοντός ἐστι τοῖς τοιούτοις ἐλαττώ-
μασιν ἐπιχειρεῖν. ὅμως αὐτόθεν ὁ κεκίλιος ἐν τοῖς ὑπὲρ λυσίου συγ-
γράμμασιν, ἀπεθάρρησε τῷ παντὶ λυσίαν ἀμείνω πλάτωνος ἀπο-
φήνασθαι, δυσὶ πάθεσι χρησάμενος ἀκρίτοις. φιλῶν γὰρ τὸν λυ-
σίαν, ὡς οὐδ' αὐτὸς αὐτὸν, ὅμως μᾶλλον μισεῖ τῷ παντὶ πλάτωνα,
ἢ λυσίαν φιλεῖ. πλὴν οὗτος μὲν ὑπὸ φιλονεικίας, οὐδὲ τὰ θέ-
ματα ὁμολογούμενα καθάπερ ᾠήθη. ὡς γὰρ ἀναμάρτητον, καὶ κα-
θαρὸν τὸν ῥήτορα προφέρει πολλαχῆ διημαρτημένου τοῦ πλάτωνος.
τὸ δ' ἦν ἄρα οὐχὶ τοιοῦτον, οὐδὲ ὀλίγου δεῖν. φέρε δὴ λάβωμεν τῷ
ὄντι καθαρόν τινα συγγραφέα, καὶ ἀνέγκλητον. ἆρ' οὐκ ἄξιον ἐπιδιαπο-

ρῆσαι

ζητῆσαι περὶ αὐτῶν τούτων καθολικῶς, πότερόν ποτε κρεῖττον ἐν ποιήμασι, καὶ λόγοις μέγεθος ἐν ἐνίοις διημαρτημένον, ἢ τὸ σύμμετρον μὲν ἐν τοῖς κατορθώμασιν, ὑγιὲς δὲ πάντη, καὶ ἀδιάπτωτον. καὶ ἔτι νὴ δία, πότερόν ποτε αἱ πλείους ἀρεταὶ τὸ πρωτεῖον ἐν λόγοις, ἢ αἱ μείζους δικαίως ἂν φέροιντο. ἔστι γὰρ ταῦτ' οἰκεῖα τοῖς περὶ ὕψους σκέμματα, καὶ ἐπικρίσεως ἐξ ἅπαντος δεόμενα. ἐγὼ δ' οἶδα μὲν, ὡς αἱ ὑπερβολαὶ μεγέθους φύσει ἥκιστα καθαραί. τὸ γὰρ ἐν παντὶ ἀκριβὲς, κίνδυνος σμικρότητος. ἐν δὲ τοῖς μεγέθεσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄγαν πλούτοις, εἶναί τι χρὴ καὶ παρολιγωρούμενον. μή ποτε δὲ τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον ᾖ, τὸ τὰς μὲν ταπεινὰς, καὶ μέσας φύσεις, διὰ τὸ μηδαμῆ παρακινδυνεύειν, μηδὲ ἐφίεσθαι τῶν ἄκρων, ἀναμαρτήτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἀσφαλεστέρας διαμένειν, τὰ δὲ μεγάλα ἐπισφαλῆ δι' αὐτὸ γίνεσθαι τὸ μέγεθος. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο ἀγνοῶ τὸ δεύτερον, ὅτι φύσει πάντα τὰ ἀνθρώπεια ἀπὸ τοῦ χείρονος ἀεὶ μᾶλλον ἐπιγινώσκεται. καὶ τῶν μὲν ἁμαρτημάτων, ἀνεξάλειπτος ἡ μνήμη παραμένει: τῶν καλῶν δὲ ταχέως ἀπορρεῖ. παρατεθειμένος δ' οὐκ ὀλίγα καὶ αὐτὸς ἁμαρτήματα, καὶ ὁμήρου, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι μέγιστοι, καὶ ἥκιστα τοῖς πταίσμασιν ἀρεσκόμενος, ὅμως δὲ οὐχ ἁμαρτήματα μᾶλλον αὐτὰ ἑκούσια καλῶν, ἢ παροράματα δι' ἀμέλειαν εἰκῆ που, καὶ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ μεγαλοφυΐας ἀνεπιστάτως παρενηνεγμένα, οὐδὲν ἧττον οἶμαι τὰς μείζονας ἀρετὰς, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσι διομαλίζοιεν, τὴν τοῦ πρωτείου ψῆφον μᾶλλον ἀεὶ φέρεσθαι. κἂν εἰ μὴ δι' ἑνὸς ἑτέρου, τῆς μεγαλοφροσύνης αὐτῆς ἕνεκα. ἐπείτοι γε καὶ ἄπτωτος ὁ ἀπολλώνιος ὁ τῶν ἀργοναυτικῶν ποιητής. κἂν τοῖς βουκολικοῖς, πλὴν ὀλίγων τῶν ἔξωθεν, ὁ θεόκριτος ἐπιτυχέστατος. ἆρ' οὖν ὅμηρος ἂν μᾶλλον, ἢ ἀπολλώνιος ἐθέλοις γενέσθαι; τί δὲ ἐρατοσθένης ἐν τῇ ἠριγόνῃ (διὰ πάντων γὰρ ἀμώμητον τὸ ποιημάτιον) ἀρχιλόχου πολλὰ καὶ ἀνοικονόμητα παρασύροντος, κἀκείνης τῆς ἐκβολῆς τοῦ δαιμονίου πνεύματος, ἣν ὑπὸ νόμον τάξαι δύσκολον, ἆρα δὴ μείζων ποιητής; τί δ' ἐν μέλεσι μᾶλλον ἂν εἶναι βακχυλίδης ἕλοιο, ἢ πίνδαρος, καὶ ἐν τραγῳδίᾳ ἴων ὁ χῖος, ἢ νὴ δία σοφοκλῆς; ἐπειδὴ οἱ μὲν ἀδιάπτωτοι, καὶ ἐν τῷ γλαφυρῷ πάντη κεκαλλιγραφημένοι, ὁ δὲ πίνδαρος, καὶ ὁ σοφοκλῆς, ὁτὲ μὲν οἷον πάντα ἐπιφλέγουσι τῇ φορᾷ, σβέννυνται δ' ἀλόγως πολλάκις, καὶ πίπτουσιν ἀτυχέστατα. ἢ οὐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν ἑνὸς δράματος τοῦ οἰδίποδος εἰς ταυτὸ συνθεὶς

τὰ Ἴωνος ἀντιτιμήσαιτο ἑξῆς; εἰ δ᾽ ἀριθμῷ, μὴ τῷ ἀληθεῖ, κρίνοιτο τὰ κατορθώματα, οὕτως ἂν καὶ ὑπερίδης τῷ παντὶ προέχοι δημοσθένους. ἔστι γὰρ αὐτοῦ πολυφωνότερος, καὶ πλείους ἀρετὰς ἔχων. καὶ σχεδὸν ὕπακρος ἐν πᾶσιν ὡς ὁ πένταθλος. ὅς γε τῶν μὲν πρωτείων ἐν ἅπασι τῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν λείπεται, πρωτεύει δὲ τῶν ἰδιωτῶν. ὁ μὲν γὰρ ὑπερίδης πρὸς τῷ πάντα, ἔξω γε τῆς συνθέσεως, μιμεῖσθαι τὰ δημοσθένεια κατορθώματα, καὶ τὰς λυσιακὰς ἐκ περιττοῦ περιείληφεν ἀρετάς τε, καὶ χάριτας. καὶ γὰρ μαλακίζεται ἀφελείας ἔνθα χρὴ, καὶ οὐ πάντα ἑξῆς καὶ μονοτόνως ὡς ὁ δημοσθένης λέγει. τό, τε ἠθικὸν ἔχει μετὰ γλυκύτητος ἡδὺ λιτῶς ἐφηδυνόμενον. ἄφατοί τε περὶ αὐτόν εἰσιν ἀστεϊσμοὶ, μυκτὴρ πολιτικώτατος, εὐγένεια, τὸ κατὰ τὰς εἰρωνείας εὐπάλαιστον. σκώμματα οὐκ ἄμουσα, οὐδ᾽ ἀνάγωγα κατὰ τοὺς ἀττικοὺς ἐκείνους, ἀλλ᾽ ἐπικείμενα, διασυρμός τε ἐπιδέξιος, καὶ πολὺ τὸ κωμικὸν, καὶ μετὰ παιδιᾶς εὐστόχου κέντρον, ἀμίμητον δὲ εἰπεῖν τὸ ἐν πᾶσι τούτοις ἐπαφρόδιτον. οἰκτίσασθαί τε προσφυέστατος, ἔτι δὲ μυθολογῆσαι κεχυμένος, καὶ ἐν ὑγρῷ πνεύματι διεξοδεῦσαι ἔτι εὐκαμπὴς ἄκρως. ὥσπερ ἀμέλει τὰ μὲν περὶ τὴν λητὼ ποιητικώτερα, τὸν δ᾽ ἐπιτάφιον ἐπιδεικτικῶς, ὡς οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις ἄλλος, διέθετο. ὁ δὲ δημοσθένης ἀνηθοποίητος, ἀδιάχυτος, ἥκιστα ὑγρὸς, ἢ ἐπιδεικτικὸς: ἁπάντων ἑξῆς τῶν προειρημένων κατὰ τὸ πλέον ἄμοιρος. ἔνθα μέντοι γελοῖος εἶναι βιάζεται, καὶ ἀστεῖος, οὐ γέλωτα κινεῖ μᾶλλον, ἢ καταγελᾶται. ὅταν δὲ ἐγγίζειν θέλῃ τῷ ἐπίχαρις εἶναι, τότε πλέον ἀφίσταται. ἀλλ᾽ ἐπειδή περ οἶμαι τὰ μὲν θατέρου καλὰ, καὶ εἰ πολλὰ, ὅμως ἀμεγέθη καὶ καρδίῃ νήφοντος, ἀργὰ, καὶ τὸν ἀκροατὴν ἠρεμεῖν ἐῶντα. οὐδεὶς γοῦν ὑπερίδην ἀναγινώσκων φοβεῖται. ὁ δὲ ἔνθεν λαβὼν τοῦ μεγαλοφυεστάτου, καὶ ἐπ᾽ ἄκρον ἀρετὰς συντετελεσμένας, ὑψηγορίας τόνον, ἔμψυχα πάθη, περιουσίαν, ἀγχίνοιαν, τάχος, ἔνθεν δ᾽ ὁ κύριον τὴν ἅπασιν ἀπρόσιτον δεινότητα καὶ δύναμιν, ἐπειδὴ ταῦτα (φημὶ) ὡς θεόπεμπτά τινα δωρήματα. (οὐ γὰρ εἰπεῖν θεμιτὸν ἀνθρώπινα) ἀθρόα ἐς ἑαυτὸν ἔσπασε, διὰ τοῦτο οἷς ἔχει καλοῖς ἅπαντας ἀεὶ νικᾷ, καὶ ὑπὲρ ὧν οὐκ ἔχει: καὶ ὥσπερεὶ καταβροντᾷ, καὶ καταφέγγει τοὺς ἀπ᾽ αἰῶνος ῥήτορας, καὶ θᾶττον ἄν τις κεραυνοῖς φερομένοις ἀντανοῖξαι τὰ ὄμματα δύναιτο, ἢ ἀντοφθαλμῆσαι τοῖς ἐπαλλήλοις ἐκείνου πάθεσιν. ἐπὶ μέντοι τοῦ πλάτωνος καὶ ἄλλη τίς ἐστιν, ὡς ἔφην, διαφορά.

ρεῖ. οὐ γὰρ μεγέθει τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ τῷ πλήθει πολὺ λειπόμε-
νος ὁ λυσίας, καὶ ὃ πλεῖον ἔτι, τοῖς ἁμαρτήμασι περιττεύει, ἢ ταῖς
ἀρεταῖς λείπεται. τί ποτ' οὖν εἶδον οἱ ἰσόθεοι ἐκεῖνοι, καὶ τῶν μεγί-
στων ἐπορεξάμενοι τῆς συγγραφῆς, τῆς δ' ἐν ἅπασιν ἀκριβείας ὑπερ-
φρονήσαντες; πρὸς πολλοῖς ἄλλοις ἐκεῖνο, ὅτι ἡ φύσις οὐ ταπεινὸν
ἡμᾶς ζῶον, οὐδ' ἀγεννὲς ἔκρινε τὸν ἄνθρωπον: ἀλλ' ὡς εἰς μεγάλην
τινὰ πανήγυριν, εἰς τὸν βίον, καὶ εἰς τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπάγου-
σα, θεατάς τινας τῶν ὅλων αὐτῆς ἐσομένους, καὶ φιλοτιμοτά-
τους ἀγωνιστάς, εὐθὺς ἄμαχον ἔρωτα ἐνέφυσεν ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς
παντὸς ἀεὶ τοῦ μεγάλου, καὶ ὡς πρὸς ἡμᾶς δαιμονιωτέρου. διό-
περ τῇ θεωρίᾳ, καὶ διανοίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιβολῆς, οὐδ' ὁ σύμ-
πας κόσμος ἀρκεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῦ περιέχοντος πολλάκις ὅρους
ἐκβαίνουσιν αἱ ἐπίνοιαι. καὶ εἴ τις περιβλέψαιτο ἐν κύκλῳ τὸν βίον
ὅσῳ πλέον ἔχει τὸ περιττὸν ἐν πᾶσι, καὶ μέγα, ταχέως εἴσεται, πρὸς
ἃ γεγόναμεν. ἔνθεν φυσικῶς πως ἀγόμενοι μὰ δί' οὐ τὰ μικρὰ ῥεῖ-
θρα θαυμάζομεν, ἢ καὶ διαυγῆ, καὶ χρήσιμα: ἀλλὰ νεῖλον, καὶ ἴ-
στρον, ἢ ῥῆνον, πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον τὸν ὠκεανόν. οὐδέ γε τὸ ὑφ' ἡ-
μῶν τουτὶ φλογίον ἀνακαιόμενον ἐπεὶ καθαρὸν σώζει τὸ φέγγος
ἐκπληττόμεθα τῶν οὐρανίων μᾶλλον, καὶ τῶν πολλάκις ἐπισκοτου-
μένων: οὐδὲ τῶν τῆς αἴτνης κρατήρων ἀξιοθαυμαστότερον νομίζο-
μεν. ἧς αἱ ἀναχοαὶ, πέτρους τε ἐκ βυθοῦ, καὶ ὅλους ὄχθους ἀναφέρου-
σι, καὶ ποταμοὺς ἐνίοτε τοῦ γηγενοῦς ἐκείνου, καὶ αὐτοῦ μόνου προ-
χέουσι πυρός. ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἐκεῖν' ἂν εἴποιμεν, ὡς
εὐπόριστον μὲν ἀνθρώποις τὸ χρειῶδες, ἢ καὶ ἀναγκαῖον, θαυμαστὸν
δ' ὅμως ἀεὶ τὸ παράδοξον. οὐκοῦν ἐπί γε τῶν ἐν λόγοις μεγαλοφυῶν,
ἐφ' ὧν οὐκέτ' ἔξω τῆς χρείας, καὶ ὠφελείας πίπτει τὸ μέγεθος, προ-
σήκει συνθεωρεῖν αὐτόθεν, ὅτι τοῦ ἀναμαρτήτου πολὺ ἀφεστῶτες οἱ τη-
λικοῦτοι, ὅμως πάντες εἰσὶν ἐπάνω τοῦ θνητοῦ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς
χρωμένους ἀνθρώπους ἐλέγχει: τὸ δ' ὕψος ἐγγὺς αἴρει μεγαλοφρο-
σύνης θεοῦ. καὶ τὸ μὲν ἄπταιστον οὐ ψέγεται, τὸ μέγα δὲ καὶ θαυ-
μάζεται. τί χρὴ πρὸς τούτοις ἔτι λέγειν; ὡς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἕ-
καστον ἅπαντα τὰ σφάλματα, ἑνὶ ἐξωνεῖται πολλάκις ὕψει, καὶ κα-
τορθώματι. καὶ, τὸ κυριώτατον, ὡς εἴ τις ἐκλέξας τὰ ὁμήρου, τὰ
δημοσθένους, τὰ πλάτωνος, τὰ τῶν ἄλλων, ὅσοι δὴ μέγιστοι, παρα-
πτώματα πάντα ὁμόσε συναθροίσειεν ἐλάχιστον ἂν ἢ, μᾶλλον δ' οὐ-

δὲ

δὲ πολλοστημόριον ἂν εὑρεθείη τῆς ἐκείνοις τοῖς ἥρωσι πάντη κατορθουμένων. διὰ ταῦθ' ὁ πᾶς αὐτοῖς αἰὼν, καὶ βίος οὐ δυνάμενος ὑπὸ τοῦ φθόνου παρανοίας ἁλῶναι, φέρων ἀπέδωκε τὰ νικητήρια. καὶ ἄχρι νῦν ἀναφαίρετα φυλάττει, καὶ ἔοικε τηρήσειν,

ἔς' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ.

πρὸς μέντοι γε τὸν γράφοντα, ὡς ὁ κολοσσὸς ὁ ἡμαρτημένος, οὐ κρείττων, ἢ ὁ πολυκλείτου δορυφόρος, παράκειται πρὸς πολλοῖς εἰπεῖν, ὅτι ἐπὶ μὲν τέχνης θαυμάζεται τὸ ἀκριβέστατον, ἐπὶ δὲ τῶν φυσικῶν ἔργων τὸ μέγεθος. φύσει δὲ λογικὸν ὁ ἄνθρωπος: κἀπὶ μὲν ἀνδριάντων ζητεῖται τὸ ὅμοιον ἀνθρώπῳ, ἐπὶ δὲ λόγου τὸ ὑπεραῖρον (ὡς ἔφην) τὰ ἀνθρώπινα. προσήκει δ' ὅμως (ἀνακάμπτει γὰρ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἡμῖν τοῦ ὑπομνήματος ἡ παραίνεσις) ἐπειδὴ τὸ μὲν ἀδιάπτωτον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τέχνης ἐστὶ κατόρθωμα: τὸ δ' ἐν ὑπεροχῇ πολλῇ οὐχ ὁμότονον, μεγαλοφυΐας βοήθημα τῇ φύσει πάντη πορίζεσθαι τὴν τέχνην. ἡ γὰρ ἀλληλουχία τούτων ἴσως γένοιτ' ἂν τὸ τέλειον. τοσαῦτα ἦν ἀναγκαῖον ὑπὲρ τῶν προτεθέντων ἐπικρῖναι σκεμμάτων. χαιρέτω δ' ἕκαστος, οἷς ἥδεται. ταῖς δὲ μεταφοραῖς γειτνιῶσιν (ἐπανιτέον γὰρ) αἱ παραβολαὶ, καὶ εἰκόνες ἐκείνῳ μόνον παραλλάττουσαι,

*   *   *

» στοι καὶ αἱ τοιαῦται εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις, καὶ
» μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε. διόπερ εἰδέναι χρὴ τὸ μέχρι που προεκτέον ἕκαστον. τὸ γὰρ ἐνίοτε περαιτέρω προσεκπίπτειν, ἀναιρεῖ τὴν ὑπερβολήν: καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπερτεινόμενα χαλᾶται: ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ εἰς ὑπεναντιώσεις ἀντιπεριΐσταται. ὁ γοῦν ἰσοκράτης, οὐκ οἶδ' ὅπως, παιδὸς πρᾶγμα ἔπαθεν, διὰ τὴν τοῦ πάντα αὐξητικῶς ἐθέλειν λέγειν φιλοτιμίαν. ἔστι μὲν γὰρ ὑπόθεσις αὐτῷ τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου, ὡς ἡ ἀθηναίων πόλις ταῖς εἰς τοὺς ἕλληνας εὐεργεσίαις ὑπερβάλλει τὴν λακεδαιμονίων. ὁ δ' εὐθὺς ἐν τῇ εἰσβολῇ ταῦτα τίθησιν: ἔπειθ' οἱ λόγοι τοσαύτην ἔχουσι δύναμιν, ὥσθ' οἷόν τ' εἶναι καὶ τὰ μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι, καὶ τοῖς μικροῖς περιθεῖναι μέγεθος, καὶ τὰ παλαιὰ καινῶς εἰπεῖν, καὶ περὶ τῶν νεωστὶ γεγενημένων ἀρχαίως διελθεῖν. οὐκοῦν (φησί τις) ἰσόκρατες οὕτως μέλλεις καὶ τὰ περὶ λακεδαιμονίων, καὶ ἀθηναίων ἐναλλάττειν. σχεδὸν γὰρ τὸ τῶν λόγων ἐγκώμιον, ἀπιστίας τῆς καθ' αὑτοῦ τοῖς

ἀκούουσι

ἀκούουσι παράγγελμα, καὶ προοίμιον ὑπέθηκε. μή ποτ' οὖν ἄρισται
τῶν ὑπερβολῶν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν σχημάτων προείπομεν αἱ αὐτὸ τοῦτο
διαλανθάνουσαι ὅτι εἰσὶν ὑπερβολαί. γίνεται δὲ τοιόνδε, ἐπειδὰν
ὑπὸ ἐκπαθείας μεγέθει τινὶ συνεκφωνῶνται περιστάσεως. ὅπερ ὁ
» Θουκυδίδης ἐπὶ τῶν ἐν σικελίᾳ φθειρομένων ποιεῖ. οἵ τε γὰρ συρα-
» κούσιοι, φησὶν, ἐπικαταβαίνοντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον:
» καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο. ἀλλ' οὐδὲν ἧσσον ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πη-
λῷ ἡματωμένον, καὶ περιμάχητον ἦν τοῖς πολλοῖς. αἷμα καὶ πηλὸν πι-
νόμενα ὅμως εἶναι περιμάχητα ἔτι, ποιεῖ πιστὸν ἡ τοῦ πάθους ὑπε-
ροχὴ, καὶ περίστασις. καὶ τὸ ἡροδότειον ἐπὶ τῶν ἐν θερμοπύλαις ὅ-
» μοιον. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇ σιναυ-
» τέων ταὶ ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ, καὶ στόμασι κατέ-
» χωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες. ἐνταῦθ' οἷόν ἐστι τὸ καὶ στόμασι μάχε-
σθαι πρὸς ὡπλισμένους, καὶ ὁποῖόν τι τὸ κατακεχῶσθαι βέλεσιν
ἐρεῖς; πλὴν ὁμοίως ἔχει πίστιν. οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα ἕνεκα τῆς ὑπερ-
βολῆς παραλαμβάνεσθαι δοκεῖ: ἡ ὑπερβολὴ δ' εὐλόγως γεννᾶσθαι
πρὸς τοῦ πράγματος. ἔστι γὰρ (ὡς οὐ διαλείπω λέγων) παντὸς τολ-
μήματος λεκτικοῦ λύσις καὶ πανάκειά τις, τὰ ἐγγὺς ἐκστάσεως ἔρ-
γα, καὶ πάθη. ὅθεν καὶ τὰ κωμικὰ, καίτοι γ' εἰς ἀπιστίαν ἐκπίπτοντα,
πιθανὰ διὰ τὸ γελοῖον. * ἀγρὸν ἔσχε ἐλάττω γῆν. ἔχειν γὰρ στο
λῆς. καὶ γὰρ ὁ γέλως πάθος ἐν ἡδονῇ. αἱ δ' ὑπερβολαὶ καθάπερ
ἐπὶ τὸ μεῖζον, οὕτω καὶ ἐπὶ τοὔλαττον. ἐπειδὴ κοινὸν ἀμφοῖν ἡ ἐπί-
τασις. καί πως ὁ διασυρμὸς, ταπεινότητός ἐστιν αὔξησις. ἡ πέμπτη
μοῖρα τῶν συντελουσῶν εἰς τὸ ὕψος, ὧν γε ἐν ἀρχῇ προυθέμεθα,
ἔθ' ἡμῖν λείπεται, ὦ κράτιστε, ἡ διὰ τῶν λόγων αὐτὴ ποιὰ σύνθεσις.
ὑπὲρ ἧς ἐν δυσὶν ἀποχρώντως ἀποδεδωκότες συντάγμασιν, ὅσα
γε τῆς θεωρίας ἦν ἡμῖν ἐφικτὰ, τοσοῦτον ἐξ ἀνάγκης προσθείημεν
ἂν εἰς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν, ὡς οὐ μόνον ἐστὶ πειθοῦς, καὶ ἡδονῆς
ἡ ἁρμονία φυσικὸν ἀνθρώποις ἐνόργημα, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐλευθε-
ρίας, καὶ πάθους θαυμαστόν τι ὄργανον. οὐ γὰρ αὐλὸς μόνον ἐπι-
τίθησί τινα πάθη τοῖς ἀκροωμένοις, καὶ οἷον ἔκφρονας, καὶ κορυβαν-
τιασμοῦ πλήρεις ἀποτελεῖ: καὶ βάσιν ἐνδοὺς τινα ῥυθμοῦ, πρὸς ταύ-
την ἀναγκάζει βαίνειν ἐν ῥυθμῷ, καὶ συνεξομοιοῦσθαι τῷ μέλει τὸν
ἀκροατὴν, κἂν ἄλλους ὅσοι παντάπασι, καὶ νὴ Δία φθόγγοι κιθά-
ρας οὐδὲν ἁπλῶς σημαίνοντες, ταῖς τῶν ἤχων μεταβολαῖς, καὶ τῇ
πρὸς

πρὸς ἀλλήλοις κρούσει καὶ μίξει τῆς συμφωνίας, θαυμαστὸν ἐπάγουσι πολλάκις ὡς ἐπίστασιν θέλγητρον. καίτοι τὰ τοιαῦτα εἴδωλα, καὶ μιμήματα, νόθα ἐστὶ πειθοῦς, οὐχὶ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, ὡς ἔφην, ἐνεργήματα γνήσια. οὐκ οἰόμεθα δ' ἄρα τὴν σύνθεσιν ἁρμονίαν τινὰ οὖσαν λόγων ἀνθρώποις ἐμφύτων, καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς οὐχὶ τῆς ἀκοῆς μόνης, ἐφαπτομένων, ποικίλας κινοῦσαν ἰδέας ὀνομάτων, νοήσεων, πραγμάτων, κάλλους, εὐμελείας, πάντων ἡμῖν ἐντρόφων καὶ συγγενῶν, καὶ ἅμα τῇ μίξει, καὶ πολυμορφίᾳ τῶν ἑαυτῆς φθόγγων τὸ παρεστὼς τῷ λέγοντι πάθος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πέλας παρεισάγουσαν, καὶ εἰς μετουσίαν αὐτοῦ τοὺς ἀκούοντας ἀεὶ καθιστᾶσαν, τῇ τε τῶν λέξεων ἐποικοδομήσει τὰ μεγέθη συναρμόζουσαν δι' αὐτῶν τούτων: κηλεῖν τε ὁμοῦ πρὸς ὄγκον τε καὶ ἀξίωμα, καὶ ὕψος, καὶ πᾶν, ὃ ἐν αὐτῇ περιλαμβάνει, καὶ ἡμᾶς ἑκάστοτε συνδιατιθέναι, παντοίως ἡμῶν τῆς διανοίας ἐπικρατοῦσαν; ἀλλ' ἔοικε μανία τὸ περὶ τῶν οὕτως ὁμολογουμένων διαπορεῖν. ἀποχρῶσα γὰρ ἡ πεῖρα πίστις. ὑψηλόν γε τῷ δοκεῖν νόημα, καὶ ἔστι τῷ ὄντι θαυμάσιον, ὃ τῷ ψηφίσματι ὁ Δημοσθένης ἐπιφέρει. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἀλλ' αὐτῆς τῆς διανοίας οὐκ ἔλαττον τῇ ἁρμονίᾳ πεφώνηται. ὅλον τε γὰρ ἐπὶ τῶν δακτυλικῶν εἴρηται ῥυθμῶν. εὐγενέστατοι δ' οὗτοι, καὶ μεγεθοποιοί. διὸ καὶ τὸ ἡρῷον ὧν ἴσμεν κάλλιστον μέτρον συνιστᾶσιν. ἐπείτοι γε ἐκ τῆς ἰδίας αὐτὸ χώρας μετάθες ὅποι δὴ ἐθέλεις: τοῦτο τὸ ψήφισμα ὥσπερ νέφος ἐποίησε τὸν τότε κίνδυνον παρελθεῖν, ἢ νὴ Δία μίαν ἀπόκοψον συλλαβὴν μόνον, ἐποίησε παρελθεῖν ὡς νέφος, καὶ εἴσῃ πόσον ἡ ἁρμονία τῷ ὕψει συνηχεῖ. αὐτὸ γὰρ τὸ ὥσπερ νέφος, ἀπὸ μακροῦ τοῦ πρώτου ῥυθμοῦ βέβηκε, τέτρασι καταμετρούμενον χρόνοις. ἐξαιρεθείσης δὲ τῆς μιᾶς συλλαβῆς, ὡς νέφος, εὐθὺς ἀκρωτηριάζει τῇ συγκοπῇ τὸ μέγεθος. ὡς ἔμπαλιν, ἐὰν ἐπεκτείνῃς, παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος, τὸ αὐτὸ σημαίνει, οὐ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτι προσπίπτει: ὅτι τῷ μήκει τῶν ἄκρων χρόνων συνεκλύεται, καὶ διαχαλᾶται τὸ ὕψος τὸ ἀπότομον. ἐν δὲ τοῖς μάλιστα μεγεθοποιεῖ τὰ λεγόμενα, καθάπερ τὰ σώματα, ἡ τῶν μελῶν ἐπισύνθεσις. ὧν ἓν μὲν οὐδὲν τμηθὲν ἀφ' ἑτέρου καθ' ἑαυτὸ ἀξιόλογον ἔχει: πάντα δὲ μετ' ἀλλήλων ἐκπληροῖ τέλειον σύστημα. οὕτως τὰ μεγάλα σκεδασθέντα μὲν ἀπ' ἀλλήλων ἄλλο ἄλλῃ, ἅμα ἑαυτοῖς συνδιαφορεῖ καὶ τὸ ὕψος:

σωματοποιούμενα δὲ τῇ κοινωνίᾳ, καὶ ἔτι τῷ δεσμῷ τῆς ἁρμονίας περικλειόμενα, αὐτῷ τῷ κύκλῳ φωνήεντα γίνεται. καὶ σχεδὸν ἐν ταῖς περιόδοις ἔρανός ἐστι πλήθους τὰ μεγέθη. ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πολλοὶ καὶ συγγραφέων, καὶ ποιητῶν οὐκ ὄντες ὑψηλοὶ φύσει, μή ποτε δὲ καὶ ἀμεγέθεις, ὅμως κοινοῖς, καὶ δημώδεσι τοῖς ὀνόμασι, καὶ οὐδὲν ἐπαγομένοις περιττὸν ὡς τὰ πολλὰ συγχρώμενοι, διὰ μόνου τοῦ συνθεῖναι, καὶ ἁρμόσαι ταῦτα, ὅμως ὄγκον, καὶ διάστημα, καὶ τὸ μὴ ταπεινοὶ δοκεῖν εἶναι περιεβάλοντο: καθάπερ ἄλλοι τε πολλοὶ, καὶ φίλιστος, ἀριστοφάνης ἔν τισιν, ἐν τοῖς πλείστοις εὐριπίδης, ἱκανῶς ἡμῖν δεδήλωται. μετά γέ τοι τὴν τεκνοκτονίαν ἡρακλῆς φησι

γέμω κακῶν δὴ: κοὐκέτ' ἔσθ' ὅπη τεθῇ.

σφόδρα δημῶδες τὸ λεγόμενον. ἀλλὰ γέγονεν ὑψηλὸν τῇ πλάσει ἀναλογοῦν. εἰ δ' ἄλλως αὐτὸ συναρμόσεις, φανήσεταί σοι. δῆλον, ὅτι τῆς συνθέσεως ποιητὴς ὁ εὐριπίδης μᾶλλόν ἐστιν, ἢ τοῦ νοῦ. ἐπὶ δὲ τῆς συρομένης ὑπὸ τοῦ ταύρου δίρκης, -εἰ δέ που

τύχοι πέριξ ἑλίξας εἷλκεν ὁμοῦ λαβὼν
γυναῖκα, πέτραν, δρῦν, μεταλλάσσων ἀεί.

ἔστι μὲν γενναῖον τὸ λῆμμα, ἁδρότερον δὲ γέγονε τῷ τὴν ἁρμονίαν μὴ κατασπεύδεσθαι, μηδ' οἷον ἀποκυλισμά τι φέρεσθαι, ἀλλὰ στηριγμούς τε ἔχειν πρὸς ἄλληλα τὰ ὀνόματα, καὶ ἐξερείσματα τῶν χρόνων, πρὸς ἑδραῖον διαβεβηκότα μέγεθος. μικροποιὸν δ' οὐδὲν οὕτως ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, ὡς ῥυθμὸς κεκλασμένος λόγων, καὶ σεσοβημένος: οἷον δὴ πυῤῥίχιοι, καὶ τροχαῖοι, καὶ διχόρειοι τέλεον εἰς ὀρχηστικὸν συνεκπίπτοντες. εὐθὺς γὰρ πάντα φαίνεται τὰ κατάρυθμα κομψὰ, καὶ μικροχαρῆ, καὶ ἀπαθέστατα διὰ τῆς ὁμοειδίας ἐπιπολάζοντα. καὶ ἔτι τούτων τὸ χείριστον, ὅτι ὥσπερ τὰ ᾠδάρια τοὺς ἀκροατὰς ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀφέλκει, καὶ ἐπ' αὐτὰ βιάζεται, οὕτως καὶ τὰ κατεῤῥυθμισμένα τῶν λεγομένων οὐ τὸ τοῦ λόγου πάθος ἐνδίδωσι τοῖς ἀκούουσι, τὸ δὲ τοῦ ῥυθμοῦ, ὡς ἐνίοτε προειδότας τὰς ὀφειλομένας καταλήξεις αὐτοὺς ὑποκρούειν τοῖς λέγουσι, καὶ φθάνοντας ὡς ἐν χορῷ τινι, προαποδιδόναι τὴν βάσιν. ὁμοίως δὲ ἀμεγέθη καὶ τὰ λίαν συγκείμενα, καὶ εἰς μικρὰ, καὶ βραχυσύλλαβα συγκεκομμένα. καὶ ὡσανεὶ γόμφοις τισὶν ἐπαλλήλοις κατ' ἐγκοπὰς, καὶ σκληρότητας ἐπισυνδεδεμένα. ἔτι γε μὴν ὕψους μειωτικὸν καὶ ἡ ἄγαν τῆς φράσεως συγκοπή. πηροῖ γὰρ τὸ μέγεθος, ὅταν εἰς λίαν συνάγηται βραχύ.

χοῦ. ἀκουέσθω δὲ νῦν μὴ τὰ δεόντως συνεστραμμένα, ἀλλ' ὅσα ἄντι-
κρυς μικρά, καὶ κατακεκερματισμένα. συγκοπὴ μὲν γὰρ κολούει τὸν νοῦν:
συντομία δ' * ἐπ' εὐθύ. δῆλον δ' ὡς ἔμπαλιν τὰ ἐκτάδην.
ἀπόψυχα γὰρ τὰ μῆκος ἄκαιρον ἀνακαλούμενα. δεινὴ δ' αἰσχῦναι
τὰ μεγέθη καὶ ἡ μικρότης τῶν ὀνομάτων. παρὰ γοῦν τῷ ἡροδότῳ
κατὰ μὲν τὰ λήμματα δαιμονίως ὁ χειμὼν πέφρασται, τινὰ δὲ νὴ
» δία περιέχει τῆς ὕλης ἀδοξότερα: καὶ τοῦτο μὲν ἴσως. ζεσάσης δὲ
» τῆς θαλάσσης. ὡς τὸ ζεσάσης πολὺ τὸ ὕψος περισπᾷ, διὰ τὸ κα-
» κόστομον; καὶ ὁ ἄνεμος, φησίν, ἐκοπίασε. καὶ τοὺς περὶ τὸ ναυάγιον
» δρασσομένους ἐξεδέχετο τέλος ἄχαρι. ἄσεμνον γὰρ τὸ κοπιάσαι,
καὶ ἰδιωτικόν. τὸ δ' ἄχαρι, τηλικούτου πάθους ἀνοίκειον. ὁμοίως καὶ
ὁ θεόπομπος ὑπερφυῶς σκευάσας τὴν τοῦ πέρσου κατάβασιν ἐπ'
» αἴγυπτον, ὀνοματίοις τισὶ τὰ ὅλα διέβαλεν. ποία γὰρ πόλις, ἢ ποῖον
» ἔθνος τῶν κατὰ τὴν ἀσίαν, οὐκ ἐπρεσβεύετο πρὸς βασιλέα; τί δὲ
» τῶν ἐκ τῆς γῆς γεννωμένων, ἢ τῶν κατὰ τέχνην ἐπιτελουμένων καλῶν,
» ἢ τιμίων, οὐκ ἐκομίσθη δῶρον ὡς αὐτόν; οὐ πολλαὶ μέν, καὶ πολυτε-
» λεῖς στρωμναὶ καὶ χλανίδες; τὰ μὲν ἁλουργεῖς, τὰ δὲ ποικιλταί,
» τὰ δέ, λευκαί: πολλαὶ δὲ σκηναὶ χρυσαῖ, κατεσκευασμέναι πᾶσι
» τοῖς χρησίμοις: πολλαὶ δὲ καὶ ξυστίδες, καὶ κλῖναι πολυτελεῖς. ἔτι
» δὲ καὶ κοῖλος ἄργυρος, καὶ χρυσὸς ἀπειργασμένος, καὶ ἐκπώμα-
» τα, καὶ κρατῆρες, ὧν τοὺς μὲν λιθοκολλήτους, τοὺς δ' ἄλλους ἀκρι-
» βῶς καὶ πολυτελῶς εἶδες ἂν ἐκπεπονημένους. πρὸς δὲ τούτοις ἀνα-
» ρίθμητοι μὲν ὅπλων μυριάδες, τῶν μὲν ἑλληνικῶν, τῶν δὲ βαρβα-
» ρικῶν. ὑπερβάλλοντα δὲ τὸ πλῆθος ὑποζύγια, καὶ πρὸς κατα-
» κοπὴν ἱερεῖα εἰς ταῦτα. καὶ πολλοὶ μὲν ἀρτυμάτων μέδιμνοι, πολ-
» λοὶ δ' οἱ θύλακοι, καὶ σάκκοι, καὶ χάρται βιβλίων, καὶ τῶν ἄλλων
» χρησίμων: τοσαῦτα δὲ κρέα τεταριχευμένα παντοδαπῶν ἱερείων, ὡς
» σωροὺς αὐτῶν γενέσθαι τηλικούτους, ὥστε τοὺς προσιόντας πόῤῥωθεν
» ὑπολαμβάνειν ὄχθους εἶναι, καὶ λόφους ἀνωθουμένους. ἐκ τῶν ὑ-
» ψηλοτέρων ἐπὶ τὰ ταπεινότερα ἀποδιδράσκει. δέον ποιήσασθαι τὴν
αὔξησιν ἔμπαλιν. καὶ τῇ θαυμαστῇ τῆς ὅλης παρασκευῆς ἀγγελίᾳ πα
ραμίξας τοὺς θυλάκους, καὶ τὰ ἀρτύματα, καὶ τὰ σακκία, μα-
γειρείου τινὰ φαντασίαν ἐποίησεν. ὥσπερ γὰρ εἴτις, ἐπ' αὐτῶν ἐκεί-
νων τῶν προκοσμημάτων, μεταξὺ τῶν χρυσίων, καὶ λιθοκολλήτων
κρατήρων, καὶ ἀργύρου κοίλου, σκηνῶν τε ὁλοχρύσων, καὶ ἐκπω-
μάτων

μάτων φορῶν μέσα ἔθηκε θυλάκια, καὶ σακκία, ἀπρεπὲς ἂν ἦν τῇ προσόψει τὸ ἔργον, οὕτω καὶ τῆς ἑρμηνείας τὰ τοιαῦτα ὀνόματα αἴσχη, καὶ οἱονεὶ στίγματα καθίσταται παρὰ καιρὸν ἐγκαταταττόμενα. παράκειται δ' ὡς ὁλοσχερῶς ἐπελθεῖν, καὶ ὅσ' ὀχλεῖς λέγει συμβεβλῆσθαι, καὶ περὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς οὕτως ἀλλάξας, εἰπεῖν καμήλους, καὶ πλῆθος ὑποζυγίων φορταγωγούντων πάντα τὰ πρὸς τρυφὴν, καὶ ἀπόλαυσιν τραπεζῶν χορηγήματα, ἢ σωροὺς ὀνομάσαι παντοίων σπερμάτων, καὶ τῶν ἅπερ διαφέρει πρὸς ὀψαρτυσίας, καὶ ἡδυπαθείας μᾶλλον, ἢ πάντα ὡς ἐβούλετο αὐτάρκη οὕτως θεῖναι, καὶ ὅσα τραπεζοκόμων, καὶ ὀψοποιῶν ἡδύσματα. οὐ γὰρ δεῖ καταντᾶν ἐν τοῖς ὕψεσιν εἰς ῥυπαρὰ καὶ ἐξυβρισμένα, ἂν μὴ σφόδρα ὑπό τινος ἀνάγκης συνδιωκώμεθα. ἀλλὰ τῶν πραγμάτων πρέποι ἂν καὶ τὰς φωνὰς ἔχειν ἀξίας, καὶ μιμεῖσθαι τὴν δημιουργήσασαν φύσιν τὸν ἄνθρωπον, ἥτις ἐν ἡμῖν τὰ μέρη τὰ ἀπόρρητα οὐκ ἔθηκεν ἐν προσώπῳ, οὐδὲ τὰ τοῦ παντὸς ὄγκου περιηθήματα: ἀπεκρύψατο δὲ, ὡς ἐνῆν, καὶ κατὰ τὸν ξενοφῶντα, τοὺς τούτων ὅτι πορρωτάτω ὀχετοὺς ἀπέστρεψεν, οὐδαμῇ καταισχύνασα τὸ τοῦ ὅλου ζώου κάλλος. ἀλλὰ γὰρ οὐκ * ἐπ' εἴδους ἐστὶ τὰ μικροποιὰ διαριθμεῖν. προϋποδεδειγμένων γὰρ τῶν ὅσα εὐγενεῖς καὶ ὑψηλοὺς ἐργάζεται τοὺς λόγους, δῆλον ὡς τὰ ἐναντία τούτων ταπεινοὺς ποιήσει κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ ἀσχήμονας. ἐκεῖνο μέντοι λοιπὸν, ἕνεκα τῆς σῆς χρηστομαθείας, οὐκ ὀκνήσομεν ἐπιπροσθεῖναι, καὶ διασαφῆσαι τερεντιανὲ φίλτατε, ὅπερ ἐζήτησέ τις τῶν φιλοσόφων προσέναγχος, θαῦμά μ' ἔχει, λέγων, ὡς ἀμέλει καὶ ἑτέρους πολλοὺς, πῶς ποτε κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα πιθαναὶ μὲν ἐπ' ἄκρον, καὶ πολιτικαὶ, δριμεῖαί τε, καὶ ἐναργεῖς, καὶ μάλιστα πρὸς ἡδονὰς λόγων εὔφοροι, ὑψηλαὶ δὲ λίαν, καὶ ὑπερμεγέθεις, πλὴν εἰ μή τι σπάνιον, οὐκέτι γίνονται φύσεις. τοσαύτη λόγων κοσμικὴ τις ἐπέχει τὸν βίον ἀφορία. ἢ νὴ δί', ἔφη, πιστευτέον ἐκείνῳ τῷ θρυλλουμένῳ, ὡς ἡ δημοκρατία τῶν μεγάλων ἀγαθὴ τιθηνός. ᾗ μόνῃ σχεδὸν καὶ συνήκμασαν οἱ περὶ λόγους δεινοὶ, καὶ συναπέθανον. θρέψαι τε γὰρ, φησὶν, ἱκανὴ τὰ φρονήματα τῶν μεγαλοφρόνων ἡ ἐλευθερία, καὶ ἐφελκύσαι, καὶ ἅμα διωθεῖν τὸ πρόθυμον τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος, καὶ τῆς περὶ τὰ πρωτεῖα φιλοτιμίας. ἔτι γε μὴν διὰ τὰ προκείμενα ἐν ταῖς πολιτείαις ἔπαθλα, ἑκάστοτε τὰ ψυχικὰ προτερήματα τῶν ῥητόρων μελετώμενα, ἀκονᾶται, καὶ

οἷον ἐκτρίβεται, καὶ τοῖς πράγμασι κατὰ τὸ εἰκὸς ἐλεύθερα συνεκλάμπει. οἱ δὲ νῦν ἐοίκαμεν, ἔφη, παιδομαθεῖς εἶναι δουλείας δικαίας, τοῖς αὐτῆς ἔθεσι καὶ ἐπιτηδεύμασιν, ἐξ ἁπαλῶν ἔτι φρονημάτων μονονουκ ἐνεσπαργανωμένοι, καὶ ἄγευστοι καλλίστου, καὶ γονιμωτάτου λόγων νάματος· τὴν ἐλευθερίαν, ἔφη, λέγω. διόπερ οὐδὲν ὅτι μὴ κόλακες ἐκβαίνομεν μεγαλοφυεῖς. διὰ τοῦτο τὰς μὲν ἄλλας ἕξεις καὶ εἰς οἰκέτην πίπτειν ἔφασκεν, δοῦλον δὲ μηδένα γίνεσθαι ῥήτορα. εὐθὺς γὰρ ἀναζεῖ τὸ ἀπαρρησίαστον, καὶ οἷον ἔμφρουρον. ὑπὸ συνηθείας ἀεὶ κεκονδυλισμένον,

ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς, κατὰ τὸν ὅμηρον, ἀποαίνυται δούλιον ἦμαρ.

ὥσπερ οὖν (εἴγε, φησί, τοῦτο πιστὸν ἐστὶν) ἀκούω, τὰ γλωττόκομα, ἐν οἷς οἱ πυγμαῖοι καλούμενοι νᾶνοι τρέφονται, οὐ μόνον κωλύει τῶν ἐγκεκλεισμένων τὰς αὐξήσεις, ἀλλὰ καὶ συνάγει διὰ τὸν περικείμενον τοῖς σώμασι δεσμόν· οὕτως ἅπασαν δουλείαν, κἂν ᾖ δικαιοτάτη, ψυχῆς γλωττόκομον, καὶ κοινὸν δή τις ἀποφήναιτο δεσμωτήριον. ἐγὼ μέντοι γε ὑπολαμβάνω ῥᾴδιον (ἔφη) ὦ βέλτιστε, καὶ ἴδιον ἀνθρώπου, τὸ καταμέμφεσθαι τὰ ἀεὶ παρόντα. ὅρα δὲ μή ποτε

*　　　　　*　　　　　*

οἰκουμένης εἰρήνη διαφθείρει τὰς μεγάλας φύσεις, πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ κατέχων ἡμῶν τὰς ἐπιθυμίας ἀπειρόριστος οὑτοσὶ πόλεμος. καὶ νὴ δία πρὸς τούτοις, τὰ φρουροῦντα τὸν νῦν βίον, καὶ κατ' ἄκρας ἄγοντα, καὶ φέροντα ταυτὶ πάθη. ἡ γὰρ φιλοχρηματία, πρὸς ἣν ἅπαντες ἀπλήστως ἤδη νοσοῦμεν, καὶ ἡ φιληδονία, δουλαγωγοῦσι, μᾶλλον δὲ (ὡς ἂν εἴποι τις) καταβυθίζουσιν αὐτάνδρους ἤδη τοὺς βίους. φιλαργυρεία μὲν, νόσημα μικροποιόν. φιληδονία δ' ἀγεννέστατον. οὐ δὴ ἔχω λογιζόμενος εὑρεῖν, ὡς οἷόν τε πλοῦτον ἀόριστον ἐκτιμήσαντας, τὸ δ' ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἐκθειάσαντας, τὰ συμφυῆ τούτῳ κακὰ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐπεισιόντα μὴ παραδέχεσθαι. ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἀμέτρῳ πλούτῳ, καὶ ἀκολάστῳ, συνημμένη, καὶ ἴσα (φασὶ) βαίνουσα πολυτέλεια, καὶ ἅμα ἀνοίγοντος ἐκείνου τῶν πόλεων καὶ οἴκων τὰς εἰσόδους, εἰς ἃς ἐμβαίνει, καὶ συνοικίζεται. χρονίσαντα δὲ ταῦτα ἐν τοῖς βίοις, νεοττοποιεῖται κατὰ τοὺς σοφούς, καὶ ταχέως γενόμενα περὶ τεκνοποιΐαν, * ἀνάλεξον ἔτι γεννῶσι, καὶ τῦφον, καὶ τρυφὴν, οὐ νόθα ἑαυτῶν γεννήματα, ἀλλὰ καὶ πάνυ γνήσια. ἐὰν δὲ καὶ τούτους τις τοῦ πλούτου τοὺς ἐκγόνους εἰς ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐάσῃ,

ταχέως

ταχέως δ' ἐκπεσόντας ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσιν ἀπαραιτήτους, ὕβριν, καὶ παρανομίαν, καὶ ἀναισχυντίαν. ταῦτα γὰρ οὕτως ἀνάγκη γίνεσθαι, καὶ μηκέτι τοὺς ἀνθρώπους ἀναβλέπειν, μηδὲ πέρα φήμης εἶναι τινὰ λόγον: ἀλλὰ τοιαύτην ἐν κύκλῳ τελεσιουργεῖσθαι κατ' ὀλίγον τῶν βίων τὴν διαφθοράν: φθίνειν δὲ, καὶ καταμαραίνεσθαι τὰ ψυχικὰ μεγέθη, καὶ ἄζηλα γίνεσθαι, ἡνίκα τὰ θνητὰ ἑαυτῶν μέρη κ' ἀνόνητα ἐκθαυμάζοιεν παρέντες αὔξειν τὰς ἀρετάς. οὐ γὰρ ἐπὶ κρίσει μέν τις δεκασθεὶς, οὐκ ἂν ἔτι τῶν δικαίων, καὶ καλῶν ἐλεύθερος, καὶ ὑγιὴς ἂν κριτὴς γένοιτο. ἀνάγκη γὰρ τῷ δωροδόκῳ τὰ οἰκεῖα μὲν φαίνεσθαι καλὰ, καὶ δίκαια: ὅπου δὲ ἡμῶν ἑκάστου τοὺς ὅλους ἤδη βίους δεκασμοὶ βραβεύουσι, καὶ ἀλλοτρίων θῆραι θανάτων, καὶ ἔνεδραι διαθηκῶν, τὸ δ' ἐκ τοῦ παντὸς κερδαίνειν ὠνούμεθα, τῆς ψυχῆς ἕκαστος πρὸς τῆς ἑαυτοῦ ἠνδραποδισμένοι. ἆρα δὴ ἐν τῇ τοσαύτῃ λοιμικῇ τοῦ βίου διαφθορᾷ, δοκοῦμεν ἔτ' ἐλεύθερόν τινα κριτὴν τῶν μεγάλων ἢ διικνούντων πρὸς τὸν αἰῶνα καθέκαστον ἀπολελεῖφθαι, καὶ μὴ καταρχαιρεσιάζεσθαι πρὸς τῆς τοῦ πλεονεκτεῖν ἐπιθυμίας; ἀλλὰ μήποτε τοῖς τοιούτοις, οἷοί περ ἐσμὲν ἡμεῖς, ἄμεινον ἄρχεσθαι, ἢ ἐλευθέροις εἶναι; ἐπείτοι γε ἀφεθεῖσαι τὸ σύνολον ὡς ἐξ εἱρκτῆς ἄφετοι κατὰ τῶν πλησίων αἱ πλεονεξίαι, κἂν ἐπικλύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκουμένην. ὅλως δὲ δαπανὸν ἔφην εἶναι τῶν νῦν γεννωμένων φύσεων τὴν ῥᾳθυμίαν, ᾗ, πλὴν ὀλίγων, πάντες ἐγκαταβιοῦμεν, οὐκ ἄλλως πονοῦντες ἢ ἀναλαμβάνοντες, εἰ μὴ ἐπαίνου, καὶ ἡδονῆς ἕνεκα. ἀλλὰ μὴ τῆς ζήλου, καὶ τιμῆς ἀξίας ποτὲ ὠφελείας. κράτιστον δ' εἰκῇ ταῦτ' ἐᾶν, ἐπὶ δὲ τὰ συνεχῆ χωρεῖν. ἦν δὲ ταῦτα τὰ πάθη, περὶ ὧν ἐν ἰδίῳ προηγουμένως ὑπεσχόμεθα γράψειν ὑπομνήματι, τήν τε τοῦ ἄλλου λόγου καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕψους μοῖραν ἐπεχόντων, ὡς ἡμῖν δοκεῖ.

ΤΕΛΟΣ.

τὰ σφάλματα οὕτω κατόρθωσον.

Fol. 7. Vers. 12. εὔνοια
fol. 9. uers. 12. ὅνπερ οἶμαι καὶ ἐπὶ τῶν χειμώνων
fol. 9. uers. 16. ναίουσιν ἅπερ
fol. 11. uers. 14. μὴ πίσειέ μοι
fol. 11. uers. 26. οὐρῇ δὲ
fol. 11. uers. 27. μαστίεται, ἑὲ δ' αὐτὸν ἐποτρύνει μαχέσασθαι.
fol. 12: uers. 3. ἀποθανόντας
fol. 12: uers. 19. ἀρετῆς
fol. 17. uers. 31. τῶν φλεβῶν, καὶ πηγὴν τοῦ περιφερομένου κατὰ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς
fol. 17: uers. 6. μετὰ δὲ ταῦτα σαρξὶ πάντα αὐτὰ (φησὶ) κατεσκίασεν ἄνωθεν. τὴν δὲ σάρκα προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι κτήματα σώμασι μαλακῶς καὶ πρᾴως ὑπείκουσαν. νομὴν δὲ
fol. 19. uers. 2. προσεπιτεύει
fol. 20. uers. 11. πᾶσιν αἰτίων

AL DVS.

